

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

AAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Borssele

20/12/2018
jaargang 97

nr **12**

Nadat ds. A. Hoogerland te Borssele door een ernstige ziekte is getroffen en hij niet meer in staat is om voor te gaan, wordt er op zondag 9 maart 1986, twee dagen vóór zijn overlijden, een laatste groet van hem aan de gemeente voorgelezen: 'De ziel kan soms uitgaan met verlangen naar Hem, Die is de gezegende Bloedbruidegom. Alles was en is tekort, een arme zondaar wordt zalig en God

Drie-enig krijgt er de eer van. Jong en oud, buigt u onder het Woord. Acht de tijd des levens kostelijk. Volk des Heeren, door veel verdrukkingen moet en mag de Kerk ingaan, door het bloed des Verbonds. Vergeef het verkeerde wat ons ook aankleefde in het midden van u. De broeders kerkenraad geve de Heere genade om standvastig voort te gaan. Hij is getrouw, Die het ook doen zal.'

Het Kerstevangelie

Geliefde lezer, sober en eerbiedig wordt in de tekst het Evangelie van Christus' komst in het vlees ons gebodschapt. 'En het geschiedde als zij daar waren'.

En het geschiedde als zij daar waren, (...) dat zij baren zou. En zij baarde haar eerstgeboren Zoon (...) en legde Hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geen plaats was in de herberg.

Lukas 2:6-7

We moeten niet denken dat Maria zich op het laatst heeft moeten haasten om in Bethlehem te komen, omdat de Heere Jezus haast geboren werd. Nee, er staat: toen zij daar waren. Toen ze in Bethlehem waren gekomen. Misschien een dag, een week. Daar zwijgt de Schrift over. Maar ze waren er. En toen ze daar waren, werd het Kind geboren naar de orde van de natuur. Toen was werkelijk de volheid des tijds aangebroken en heeft God Zijn Zoon gezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet. Toen zij daar waren.

In de herberg was voor hen geen plaats, zegt de tekst. In de plaats waar velen een slaapgelegenheid vonden, daar was voor hen geen plaats. Twee arme mensen, die ook nog nieuw leven verwachten. Daar was geen plaats voor. Voor henlieden niet, voor anderen wel, maar niet voor hen. Ja, vooral geen plaats voor Hem Die Maria onder haar hart droeg.

Voor Christus was geen plaats op deze aarde. Hij, de Zoon van God, Die de hemel verlaten moest om de eer en de deugden Zijns Vaders te gaan opluisteren. Voor Hem was geen plaats meer in de hemel, maar voor Hem was ook geen plaats op deze aarde. Wat een vernedering, reeds bij Zijn geboorte geen plaats. En dat is zo Zijn hele leven geweest. Geen plaats. Niet in Bethlehem, niet in Nazareth, want daar hebben ze Hem uitgeworpen. Geen plaats, ook straks niet in Jeruzalem. Daar voeren ze Hem uit als een misdadiger en alzo heeft Hij buiten de poort geleden. Geen plaats, en

ds. A. Verschuure,
Capelle aan den IJssel-
Middelwatering

dat voor een volk dat in Adam geen plaats meer waard is, noch in de hemel noch op de aarde. Om hen te kunnen toeroepen: 'Zie daar is een plaats bij Mij!'

Als een Kind

In de herberg dus geen plaats. Maar waar zijn ze dan terecht gekomen? We denken, met verschillende verklaarders, in een spelonk, in een steengrot, die gewoonlijk werd gebruikt als een plaats voor het vee, waar dan ook een kribbe te vinden was als een voederbak voor het vee. En in die kribbe wordt de Christus straks neergelegd. Waar het is geweest? Dat is toch niet het belangrijkste. Het gaat om dat wonder waar de tekst van spreekt. 'En zij baarde haar eerstgeboren Zoon'. Daar heeft Maria Hem gebaard, haar eerstgeboren Zoon, als een Kind. En waarom nu als een Kind? O, dat was nodig om alzo als Borg en Middelaar mijn zonde, zo zegt Gods Kerk in Zondag 14, waarin ik ontvangen en geboren ben voor Gods aangezicht te kunnen bedekken met Zijn onschuld en volkomenheid. Christus moest afdalen tot in de oorsprong van het bestaan van de mens, afdalen als een Kind om zo de erfschuld van Zijn Kerk die zij met zich omdraagt van het uur van haar ontvangenis af, te kunnen dragen, doordragen en alzo ook Borgtochtelijk te kunnen wegdragen voor Zijn Kerk.

Dragen en wegdragen

Daar heeft Maria Hem gebaard, haar eerstgeboren Zoon, Die God was en God bleef, maar Die mens wilde worden, aannemende de menselijke natuur uit de maagd Maria. Hij is God en mens. Waarom? Dat zegt Zondag 6 zo mooi. Hij moest mens worden omdat de menselijke natuur die gezondigd had ook voor de zonde betalen moest. Hij moest mens worden om te kunnen lijden en sterven, om de straf op de zonde te kunnen dragen en wegdragen. Hij moest ook God zijn en blijven om uit de kracht van Zijn Godheid de last van de toorn Gods aan Zijn mensheid te kunnen dragen en wegdragen om alzo de gerechtigheid en het leven voor Zijn Kerk te kunnen verwerven, maar ook als God te kunnen wedergeven.

Waarlijk, Hij is God en mens, en kon alzo zijn de Middelaar tussen God en de mens. Wat krijgt dat Kind in de kribbe zo waarde voor een volk dat ligt onder de last van de zonde en de toorn Gods. Voor een volk dat

In dit nummer

4 De kern van Kerst

9 Commentaar: De Domtoren

24 Een Reine uit een onreine

- 2** Het Kerstevangelie
- 3** De zesde bede in het Gebed des Heeren [50]
- 5** Gods tabernakel onder de mensen
- 6** De Engel des HEEREN [5]
- 7** Dichterbij Dordt [47]
- 8** Gedicht
- 10** 'Beef hiervoor, o mijn ziel' [4]
- 11** Lessen van Ezra en Nehemia [2]
- 12** Onder de loep of onder schot
- 13** Dordt herdacht
- 14** Boekennieuws
- 15** Jeugdtribune
- 16** Kerknieuws
- 17** Berichten
- 18** Kerkdiensten

buiten God en Zijn gemeenschap over de wereld gaat. Die leren moeten dat al hun gerechtigheden zijn als een wegwerpelij k leed. Die moeten leren: uit u geen vrucht meer in der eeuwigheid. Die geen weg meer weten om zalig te worden.

O, wat wordt Hij voor hen schoon, dierbaar en gepast. Hij Die nu Borg en Middelaar wilde worden om te verzoenen en te herstellen. Die als Borg en Middelaar een eeuwige gerechtigheid zal aanbrengen die voor God bestaan kan. Hij is die eerst-geboren Zoon, Die van God geschonken wordt aan Zijn Kerk tot wijsheid, tot rechtvaardigheid, tot heiligheid en tot een volkomen verlossing.

Zalig die als een verloren zondaar, in een weg van recht, gebracht wordt bij deze geboren Zoon. Dan wordt er gezongen van rust en zaligheid die gesmaakt mag worden. Dan wordt het waarlijk Kerstfeest.

Gunst en gemeenschap

Zalig die als een verloren zondaar, in een weg van recht, gebracht wordt bij deze geboren Zoon. Dan wordt er gezongen van rust en zaligheid die gesmaakt mag worden. Dan wordt het waarlijk Kerstfeest, dat is: Christusfeest. Dan mag je in Hem een plaats vinden bij God, Wiens gunst en gemeenschap meer smaken dan de uitgezochtste (kerst)spijzen.

Onbekeerde medereizigers, voor Hem was geen plaats. Toch is Hij gekomen in de volheid des tijds zonder dat iemand om Hem vroeg. Dat is de inhoud van het Kerstevangelie. Geen plaats, en toch kwam Hij om in harten van mensen, waar geen plaats is, door wederbarende genade een plaats te bereiden. Hij wilde geen plaats hebben om verloren Adamskinderen weer een naam en een plaats te geven beter dan der zonen en der dochteren.

Hij kwam, als een Kind, in een kribbe die laag bij de grond stond. Daarom kunnen naar Zijn welbehagen ook nu nog kinderen en jongeren die laag, eerbiedig, leren buigen met hun hart, zalig worden.

Thomas Watson

De zesde bede in het Gebed des Heeren [50]

'En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.'

B. 'VERLOS ONS VAN DEN BOZE' (vervolg)

1e. Beschouw de zonde in haar oorsprong. Zij vindt haar oorsprong in de hel. De zonde stamt van de duivel (Joh. 8:44). Zij noemt de duivel 'vader'. De zonde is het gif dat de oude slang in onze reine natuur heeft gespuwd (Augustinus).

2e. Beschouw de zonde in haar natuur en men merkt het kwade. Zie waarmee de Schrift haar vergelijkt. Zij wordt vergeleken met het uitbraaksel van honden (2 Petr. 2:22); met een maanston dig k leed (Jes. 30:22), wat de meest onreine zaak was onder de wet. Zij wordt genoemd 'de plaag des harten' (1 Kon. 8:38), de pest. Ze wordt vergeleken met kanker (2 Tim. 2:17).

De zonde is in haar aard kwaad, omdat het een overtreding is tegen God. Zonde is een verbreking van Zijn koninklijke wet en hoogverraad tegen de hemel. De zonde is een belediging van de Heere, omdat het is: 'in tegenheid wandelen met de HEERE' (Lev. 26:40). Het Hebreeuwse woord voor 'zonde' betekent 'rebellie'. Men slaat er God mee in het aangezicht. De zonde is in haar aard iets dwaas. Of is het geen dwaasheid als men een vijand behaagt? De zonde maakt het de satan naar de zin. De zonde bezoedelt en vervuilt. Ze is als roest op goud, als een vlek op iets schoons (2 Kor. 7:1).

De zonde is iets wat ons verlaagt, zij berooft ons van onze eer. De zonde werpt een smet op iemands naam. Er is niets dat de eer van iemand zó in schande verandert als de zonde. De zonde is verslavend. Een zondaar is een slaaf, ook als hij vrijwillig zondigt. De zonde maakt mensen tot slaven van de duivel. De satan verzoekt hen te zondigen en zij doen het. De zonde is iets walgelijks. 'Te zamen zijn zij stinkende geworden' (Ps. 14:3). De zonde is vermoeiend, zij kost de mensen veel inspanning en moeite om hun boze plannen uit te voeren. De zonde straft zichzelf. De zonde brengt beroering. Wat verontreinigt, brengt ook versterking. De zonde neemt de vrede in de ziel weg. 'De goddelozen hebben geen vrede' (Jes. 57:21).

3e. Beschouw de zonde zoals ze beschouwd door hen die God vrezen. De zonde is het allergrootste kwaad, zodat Gods kinderen alles willen doen behalve zondigen. Mozes verkoos 'liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben' (Hebr. 11:25). Zo groot is het kwaad van de zonde dat een kind van God nog niet zou willen zondigen voor het grootste gewin.

4e. Beschouw de zonde in vergelijking met andere zaken en zij zal het meest dodelijke kwaad blijken te zijn. Vergelijk ermee wat u wilt - verdrukkingen, dood of hel - en nog is de zonde erger.

(wordt vervolgd)

Uit: "Het Gebed des Heeren" van Thomas Watson (uitg. Gebr. Koster, Barneveld, 1999).

De kern van Kerst

‘En het Woord is vlees geworden...’

Johannes 1:14a

In Gods zorg voor onze zaligheid heeft Hij Zijn Woord op schrift laten stellen.

Het ene Evangelie van Jezus Christus is door vier evangelisten beschreven. Ieder met eigen karakter. Het vierde Evangelie is het laatste geschreven en veronderstelt de eerste drie als bij ons bekend.

v. A.

Opmerkelijk is de lange inleiding van achttien verzen, waaruit onze tekst genomen is. De rijke inhoud van deze inleiding vormt eigenlijk één geheel. We kunnen en mogen er zo maar niet een paar woorden uit isoleren, zonder aan het verband recht te doen. Dat is niet naar de mening des Geestes. Dat geeft het eerste voegwoord ‘en’ ook wel aan. Zo lezen we verder in dit niet eenvoudige Schriftgedeelte.

Het Woord

‘Het Woord’ is één van de vele namen van de Middelaar. Het Johannesevangelie is ermee begonnen in vers 1: ‘In den beginne was het Woord; en het Woord was bij God en het Woord was God’. Daar wordt de Zoon van God getekend in Zijn verhouding tot de Vader; vervolgens in Zijn verhouding tot de schepping (3); tot de mensenwereld (4, 5, 10); tot Zijn eigen Joodse volk (11) en tenslotte tot Zijn wedergeboren volk (13) uit Jood en heiden. De kring wordt steeds nauwer. Het wonder wordt steeds groter. Onze tekst getuigt van de levens- en geloofsband met Gods nieuwgeboren kinderen.

Johannes overziet met geloofsogen in deze inleiding het hele leven van de Zaligmaker. Hij wil zeggen: U weet toch wel wat er in Lukas 1 staat? De aankondiging en geboorte van de wegbereider; en de aankondiging van de geboorte van de Zaligmaker. U weet toch van de inhoud van Lukas 2? Van die tijd af is het begonnen - wil hij ons zeggen - en het is geëindigd met het kolenvuur bij het Meer van Galiléa (Joh. 21). Toen ik daar met Hem bij het vuur zat. Wat hebben we aanschouwd? Wat hebben we in Hem gezien, Die hier ‘het Woord’ genoemd wordt? In ons tekstgedeelte lezen we slechts het begin van dit rijke geloofsgetuigenis (12).

Is geworden

Wat een wonderlijke naam: ‘het Woord’. Wat is een woord? Door middel van woorden kunnen wij uitdrukking geven aan onze gedachten. Ik denk nu aan het woord ‘Saambinder’. De Heere geeft me nog het vermogen om dat te verklanken. Zodat anderen weten waaraan ik denk en wat ik bedoel. Wonderlijk geheim eigenlijk! We staan er veel te weinig bij stil als we dat (nog) kunnen.

Terug naar onze tekst: ‘Woord’ is dus uitdrukking van gedachten... van Góð. De Eeuwige wil ons Zijn gedachten laten hóren. Wat Hij gedacht heeft om Zichzelf te verheerlijken. Wat Hij gedacht heeft in Zijn eeuwige verkiezing. Wat Hij gedacht heeft in Zijn eeuwige vredeaad. Dát vertolkt Hij door Zijn Woord, zodat wij het kunnen horen. Dat wil Hij ons laten horen. Niet zomaar een woord, maar hét allerbelangrijkste, meest inhoudrijke Woord. Daarom draagt de Middelaar de naam ‘het Woord’.

In en door Hem drukt God Zijn wil en welbehagen uit, alleen maar door Hem. Vandaar Zijn naam: hét (enige) Woord! We zullen het nooit weten en nooit verstaan, als Hij het ons niet laat horen.

In Gods zorg voor onze zaligheid heeft God Zijn Woord ook nog eens op schrift laten stellen (NGB, art. 3). Dat is de tweede betekenis van ‘het Woord’. Dus het is:

- a) een naam voor de gekomen Zaligmaker, en;
- b) de aanduiding van het beschreven Woord Gods.

Onderscheid deze twee betekenissen goed van elkaar, ook al hebben ze alles met elkaar te maken. Ze zijn ten nauwste aan elkaar verbonden. Het Woord is dus niet slechts *beschreven*, maar ook *vlees gewórden*.

Vlees geworden

Er staat niet ‘mens’ geworden, maar ‘vlees’. De uitdrukking ‘vlees’ heeft in de Heilige Schrift geen beste betekenis: alle vlees heeft zijn weg voor God verdorven; alle vlees is gras; het bedenken des vleses is vijandschap tegen God; in mijn vlees woont niets goeds.

Vlees, dat is dus de mens in zijn gevallen natuur, onder de vloek en de doem. Er is geen grotere afstand denkbaar dan tussen God en ons allemaal als ‘vlees’. Voelt u dat? Die twee kunnen nooit samenkomen! Weet u dat? Maar hoor Johannes nu jubelen van het eeuwige Kerstwonder, dat het Woord vléés wilde worden; hoewel Hij totaal zondeloos was en bleef, toch déze natuur aangenomen. De Zoon van God in het vléés!

Nu laat Hij ons weten dat die twee wél kunnen samenkomen. In de harmonie van de Persoon van Immanuël. Hij laat horen: wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk door Mij.

Dit zijn Gods eeuwige gedachten! Johannes heeft dit gezien en gehoord. U ook? Dan is het pas echt Kerst. De troost in Zijn twee naturen. Wat een heerlijkheid! Want zo komt God aan Zijn eer.

Gods tabernakel onder de mensen

‘...en heeft onder ons gewoond...’

Johannes 1:14m

Er ligt een bijzondere boodschap in de schepping: God woont boven ons. Er ligt ook een bijzondere boodschap in de wet: God is tegen ons. Maar als Gods Zoon op aarde geboren wordt, klinkt het: ‘God met ons’. Wat groot! Hij heet niet alleen ‘Jezus’ (Zaligmaker), maar ook ‘Immanuël’ (God met ons). Ja, het Woord is vlees geworden, ‘en heeft onder ons gewoond’.

ds. C. Sonneveld,
Alblasserdam

Het Kerstwonder

Letterlijk staat er: onder ons ‘getabernakeld’. Met eerbied gesproken, de Heere Jezus heeft Zijn tent opgeslagen op deze aarde. Eenmaal stond de tent der samenkomst onder Israël. De Heere daalde af in Zijn genade en zei: ‘Ik zal Mijn tabernakel in het midden van u zetten, en Mijn ziel zal van u niet walgen’ (Lev. 26:11). En zoals toen die tabernakel daar stond, zo woont nu in Christus ‘de volheid der Godheid lichamelijk’ (Kol. 2:9). Het Woord is vlees geworden en heeft ‘onder ons gewoond’. O, de Heere is wel zeer nabij gekomen! Christus heeft niet slechts een bezoek gebracht, maar Hij heeft ‘gewoond’, als een Mens gewoond, niet bóven ons, maar ‘onder ons’. Gewoond in de moederschoot van Maria, in de stad

van David, in het verachte Nazareth en ook in Kapernaüm (‘Zijn stad’).

Johannes kan er niet over uit: de eeuwige Zoon des Vaders heeft ‘onder ons gewoond’; onder hoeren en tollenaars, onder vloekers en vromen. Hij heeft Zich ondergedompeld in de onreinheid van een gevallen mensenwereld, beladen met de schuld van diepgevallen Adamskinderen. Ja, ook toen Hij werd uitgeworpen, wilde Hij nog ‘onder ons’ wonen. Gewillig liet Hij Zich leiden naar de Hoofdschedelplaats, ‘alwaar zij Hem kruisten, en met Hem twee anderen, aan elke zijde een, en Jezus in het midden’ (Joh. 19:18).

De Kerstprediking

Nu mag dit Kerstevangelie uitgaan tot verlorenen en doodschuldigen; ja, tot men-

sen die van nature blind voor Hem zijn. De boodschap van het Godslam klinkt ernstig en welmenend: ‘Hij staat midden onder ulieden, Dien gij niet kent’ (Joh. 1:26). De Heere maakt Zijn wandelingen onder ons. We mogen Zijn Woord nog hebben. Horen we dat? Het Woord is niet alleen vlees geworden maar ook Schrift geworden. ‘Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart...’ (Rom. 10:8).

Wat zal het zijn, daaronder dezelfde gebleven te zijn! Christus zegt: ‘Ik ben in het midden van u als een die dient’ (Luk. 22:27). Wat hebben we veel te verantwoorden als we ons niet lieten dienen, niet lieten zaligen. Als we liever zelf wilden boeten dan ons aan Hem gewonnen geven!

‘Ja’, zegt iemand, ‘maar mijn zonden zijn zo groot en mijn hart is zo boos...’ Och, luister eens. Je kunt wel te goed voor Hem zijn, maar nooit te slecht; wel te rijk, maar nooit te arm. Vijanden worden met God verzoend door het bloed van Christus. Van deze grote Koning zingt de dichter: ‘Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen; ja, ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o HEERE God!’ (Ps. 68:19). Zelf werd Hij weggestoten als een balling, een gevloekte. Maar uit Zijn mond mag een buitenstaander horen: ‘Ik ga heen om u plaats te bereiden...’ (Joh. 14:2). En omdat Hij geen plaats meer overhield, daarom vinden daklozen en zwervers een plaats bij Hem.

De Kerstbeleving

Weet u wat zo’n dubbel wonder is? Dat God ook *in* een mens wil wonen! Dat Hij Die *onder ons* woonde, nu ook *in* een armzalig hart wil wonen door Zijn lieve Geest. Dat Hij Die woonde in een vuile beestenstal, Zijn tent wil opslaan in een verzondigd leven. Jesaja getuigt ervan: Hij is de Hoge en de Verhevene Die in de eeuwigheid woont, maar Die ook wonen wil bij hem ‘die van een verbrijzelde en nederige geest is’ (Jes. 57:15). Is dat niet onbevattelijk?

Kinderen des Heeren, u bent zeer bevoorrecht, maar het beste komt nog. Hier heeft Hij al ‘onder ons’ gewoond en soms mag u ervaren dat Hij *in* u woont, maar eenmaal zal de roepstem klinken: ‘Zie, de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God zal bij hen en hun God zijn’ (Openb. 21:3). Volk, dan zullen we altijd bij de Heere zijn. Vertrouwt dan elkander met deze woorden!

(wordt vervolgd)

De eeuwige Zoon des Vaders heeft ‘onder ons gewoond’.

De Engel des HEEREN [5]

De Engel des verbonds

De Engel des HEEREN wordt ook de Engel des verbonds genoemd: 'Zie, Ik zend Mijn engel, die voor Mijn aangezicht den weg bereiden zal; en snellijk zal tot Zijn tempel komen die Heere Dien gijlieden zoekt, te weten de Engel des verbonds, aan Denwelken gij lust hebt; zie, Hij komt, zegt de HEERE der heirscharen' (Mal. 3:1).

ds. C. Hogchem,
Genemuiden

In het boek Maleáchi wordt uitvoerig over Hem gesproken (Mal. 3:1-3). Het is de laatste keer dat Hij *Engel* wordt genoemd. Bovendien is het de enige keer dat Hij *de Engel des verbonds* heet. De vraag rijst waarom de Heilige Geest het zó heeft laten opschrijven. Juist door Maleáchi, de laatste profeet van de oudtestamentische tijd.

Het volk in duisternis

Bange dagen waren aanstaande als een lange, donkere nacht. Gods overblijfsel zou gering en veracht zijn en de vijand enkel gramschap. Ondertussen zou de mond der profetie zwijgen. Het zou een tijd zijn waarin het scheen dat God in eeuwigheden zou verstoten, waarin het onmogelijk zou lijken dat de beloofde Messias nog ooit kwam. Vanuit die diepten zou een adventsvolk belijden: 'Zo Gij, HEERE, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?' En twijfelmoedig vragen: 'Heeft de toezegging een einde, van geslacht tot geslacht?' (Ps. 130:3; 77:9).

Alsdan zou de Geest Zijn belofte laten schitteren als een licht in een duistere plaats. O, Mijn ellendig en arm volk, bent u aan het vaststellen dat er geen hulp en uitkomst meer zal zijn? Ja, dat de beloofde Koning nooit komen zal? Ziet eens hoe Zijn

'Zie', zegt Hij, 'Ik zend Mijn engel die voor Mijn aangezicht de weg bereiden zal'. Voordat Hijzelf komt, zullen eerst recht en wet verheerlijkt worden - zal er eerst plaats voor Hem worden gemaakt.

Naam is: de Engel des verbonds. Wat er ook gebeurt en wat er ook tegen u getuigt, het is onmogelijk dat Mijn Vredeverbond zal wankelen en dat de Messias achter zal blijven (Jes. 54:10^b). Daarom, zo Hij vertoeft, verbeid Hem. U hebt lust aan Hem en zoekt Hem. Maar vooral, Hij heeft lust aan u en zal u vinden. Hij komt, Hij komt en Hij zal u niet verachten.

Zo wordt deze Naam - de Engel des verbonds - door de Geest als Evangelie in het hart geopenbaard. En dan herleeft de hoop en wordt in de nacht het lied des geloofs gehoord: God zal Zijn waarheid nimmer krenken, maar eeuwig Zijn verbond gedenken.

Zijn wegbereider

De Engel des Verbonds is Zelf aan het woord als Hij zegt: 'Zie, Ik zend Mijn engel, die voor Mijn aangezicht de weg bereiden zal' (Mal. 3:1^a). Daarmee wordt Johannes de Doper als met de vinger aangewezen als Zijn gezant of bode. Deze - zegt de beloofde Koning - zal voor Mijn aangezicht heengaan. Deze engel zal voor Mij, de Engel des verbonds, een weg bereiden waar geen weg is (Jes. 40:3, Joh. 1:23). 'Om te bekeren' - zei (vlak bij het reukaltaar) Gabriël tegen Zacharías - 'de harten der vaders tot de kinderen, en de ongehoorzamen tot de voorzichtigheid der rechtvaardigen, om den Heere te bereiden een toegerust volk'. 'En Zacharías, zijn vader, werd vervuld met de Heilige Geest en profeteerde, zeggende:

*O dierbaar kind, o stof van vreugd,
Geschenk van 't Alvermogen!
Elk noem' u Gods profeet, en geef' u eer;
Gij treedt voor 't aanschijn van den Heer',
En baant Zijn weg door leven en door leer.
(Lofz. van Zach.:3)*

De Naam *de Engel des verbonds* predikt *het Verbond der genade*. De Engel des verbonds is Hoofd, Borg en Middelaar van het genadeverbond. De twee partijen van het verbond zijn: de heilige, rechtvaardige God én de verkoren maar in Adam doemwaardige zondaren.

Christus is gaan staan waar de Rechter zou slaan. Het wraakzwaard van Gods recht heeft niet gerust eer het dronken was van het allerbeste bloed. En ook de Borg heeft niet gerust eer Hij aan al de eisen van het verbond had voldaan. De zaligheid is uit God!

Christus is ook de Middelaar van toepassing. 'Zie', zegt Hij, 'Ik zend Mijn engel die voor Mijn aangezicht de weg bereiden zal'.

Voordat Hijzelf komt, zullen eerst recht en wet verheerlijkt worden - zal er eerst plaats voor Hem worden gemaakt. Van nature geldt van ons wat Gods kinderen met schaamte en smart belijden: 'Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben'. Waarmee ze zeggen: Het is niet van ons uitgegaan, wij zouden op zo grote zaligheid geen acht gegeven hebben en Hem al de dagen van ons leven verworpen hebben. O, wat een wonder is het toch dat God Zelf voor een volk zorgt dat lust aan Hem heeft. Dat Hem op de allerhoogste prijs leert stellen. Bij Wie vergeleken alle schatten van deze

wereld minder dan drek zijn. Dat volk zal geen rust hebben eer het op goede gronden weten mag dat Hij hun Zaligmaker is. Door trekkende liefde zoeken zij Hem. Heilbegeerig, vermoeid, belast en bestreden. Al smekend: Ontferm U mijner.

Hij komt om te verschijnen
Krenkt de uitgestelde hoop uw hart (Spr. 13:12)? Zal het voor u het grootste wonder zijn als Hij lust aan u heeft, als Hij u zal zoeken om een eeuwig verbond met u te maken (Jes. 55:3)? Met u, een adamskind, zo verloren, verdorven, rechteloos en leeg? Zwijg de Heere, en verbeid Hem. Die geloven haasten niet.

'Zie, Hij komt, zegt de HEERE der heerscharen' - 'om te verschijnen dengenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods; om ook uw voeten te richten op de weg des vredes' (Mal. 3:1^b, Luk. 1:79).

*'t Is trouw, al wat Hij ooit beval;
Het staat op recht en waarheid pal,
Als op onwrikb're steunpilaren;
Hij is het Die verlossing zond
Aan al Zijn volk; Hij zal 't verbond
Met hen in eeuwigheid bewaren.*
(Ps. 111:5)

(wordt vervolgd)

RUBRIEK **DICHTERBIJ DORDT** [47]

Weten en gevoelens

Uit de DL hoofdstuk 3/4: 'En dit is die wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van de doden, en levendmaking, waarvan zo heerlijk in de Schrift gesproken wordt, dewelke God zonder ons, in ons werkt... het is een gans bovennatuurlijke, een zeer krachtige, en tegelijk zeer zoete, wonderbare, verborgen, en onuitsprekelijke werking...' (12) '...ondertussen stellen zij zich daarin gerust, dat ze weten en gevoelen, dat zij door de genade Gods met het hart geloven, en hun Zaligmaker liefhebben'.

We zijn op een hoogtepunt van de belijdenis van

Dordt: hoe werkt de Heilige Geest de waarachtige bekering tot God? Hoe wordt het ware geloof in Christus Jezus gewerkt? Hoe komt een zondaar nu bij de Zaligmaker? Dit is immers een kernzaak! Het gaat hier niet slechts over de belijdenis van Gods vrije genade, maar om de beleving ervan. Hoe dit bevindelijk toegepast wordt; hoe dit nu beleefd wordt. Bij alle onderscheiding in de wég der bekering,

wordt hier het genadekarakter van het wézen van de bekering beleden. Niet slechts hoe dit naar de Schrift moet, maar hoe het werkelijk gáát. Het eenzijdige Geesteswerk van de geloofsplanting en van de geloofsoefening. Een aanbiddelijk wonder, dat zich moeilijk laat omschrijven, maar dat wel zó beleefd wordt. Iedere zondaar zal dit zo 'weten en gevoelen'. Zo wordt een mens bekeerd. Zo gaat een mens geloven. Zo, en niet anders!

Laten we hierbij zorgvuldig letten op deze drie zaken:

- **vijf** zelfstandige naamwoorden voor hetzelfde Geesteswerk: wedergeboorte, vernieuwing, nieuwe schepping, dodenopwekking, levendmaking. Het geheel van wat in het vorige artikel als 'het werk Gods, door Zijn Geest' is omschreven, van het prille begin van de levendmaking tot en met de volharing, straks in hoofdstuk 5. De Helige Schrift

is van dit genadewerk vol. God werkt dit zonder ons, in ons. Een mens valt er helemaal buiten. Zó wordt het genoemd.

- **zes** bijwoorden om de eigenschappen van dit soevereine Godswerk uit te drukken: bovennatuurlijk, krachtig, zoet, wonderbaar, verborgen, onuitsprekelijk. Je 'proeft' het: elk van deze zes woorden zijn bevindelijk doorleefde zaken. Zó wordt het doorleefd. Dit gaat er in een wedergeboren zondaar om, wanneer de Heilige Geest begint, oefent en voleindigt. Het komt nooit uit onze natuur voort, maar alleen van Boven; het is onwederstandelijk, hiertegen kan een mens niet op, met zoveel overtuiging en kracht; tegelijk zo lieflijk en aangenaam, er wordt zoveel liefde in het hart uitgestort; zo onnaspeurlijk wonderlijk; niet te analyseren en te beredeneren. Laten we maar ophouden om naar woorden te zoeken, om het te beschrijven. Vraag maar om de zielsbeleving ervan, dan weet je wat er bedoeld wordt.
- het uiteindelijke rustpunt van de ziel in de **Zaligmaker**. Het is zo opmerkelijk hoe onbevungen de Dordtse Leerregels het woord *gevoelen* gebruiken, om het bevindelijke karakter van het geloof tot uitdrukking te brengen. Wel ongeveer negen maal gebruiken ze dit woord. We onderscheiden toch wel, dat er veel gevoel kan zijn, zonder geloof? Ook dat geloof en gevoel niet hetzelfde zijn? Maar we belijden van ganser harte: weten en gevoelen! Al het ware Geesteswerk is bevindelijk van aard; weet bij zielservaring van déze genoemde zaken. Hoe onderscheiden de gansen van Sion ook mogen zijn.

Moge dit zo onder ons gepreikt en beleefd worden. Want zo weten we ons in de bevinding der heiligen hartelijk één met de Kerk der eeuwen.

v. A.

LOFZANG OVER DE VERLOSSING DOOR CHRISTUS' KOMST IN DE WERELD

Waak op, waak op, wil vreugd verwekken,
O Sion, en uw sterkt' aantrekken
Met al uw sierlijke gewaad.
Kom uit het stof, zit vreedzaam neder,
Maak los uw sterke banden weder,
Gij dochter die gevangen zat.

Maak een geschal, juich in 't gelijke.
Gij die daar lag in drek en slijke
Verwoestet, o Jeruzalem.
God heeft Zijn volk nu troost gezonden,
Hij heeft Jeruzalem ontbonden,
Ja, 't is geheel verlost door Hem.

De sterken is de vang ontnomen, *vang: buit
En zijn gevang'nen zijn ontkomen.
Want God met onze twisters twist.
De Vredevorst komt ons verschijnen
Die alle onheil doet verdwijnen
En alle vijandschappen slist. *slist: beslecht

Is ooit een liefelijke regen
Uit 's hemels wolken neergezegen
Beneden op het dorre land;
Is ooit een trooster tot Wie karmen,
Is in de nood ooit tot de armen
Gekomen ene milde hand;

Is ooit het leven aangeboden
Die, die daar waren in doodsnoten;
Zo is het heugelijk veel meer,
Dat Godes Zoon nu Zelf komt dalen
Uit 's hemels allerhoogste zalen
Tot onze troost, op aarde neer.

Hij komt als Herder, die Zijn schapen
wil uit der wolven klauwen rapen.
Hij komt gelijk een medicijn,
Tot die daar liggen met hun wonden
En niet genezen noch verbonden
Door iemand anders kunnen zijn.

Hij komt als Koning om te banen
De weg voor Zijne onderdanen,
En die door Zijne sterke kracht
weer in Zijn eigen land te zetten
En hun vijanden te verpletten,
Ja te verbreken al hun macht.

Hij komt als een Verlosser halen
't Gevangen volk, dat niet betalen
Zijn opgehoopte schulden kan,
Ja, 't is verlopen in de renten
Van tienmaal duizenden talenten,
Waar Hij hen wil bevrijden van.

O rijkdoms diepte, 't genen stonden
Van enig mense te doorgronden,
Wie zal begrijpen of verstaan
Deez' grootheid der barmhartigheden,
Die alle menselijke reden
En kloek verstand te boven gaan?

Hosanna, Davids Zoon geprezen,
Gezegend moet Hij eeuwig wezen,
Die tot ons komt in 's Heeren naam.
Hosanna in de hoogste heem'len,
Hosanna in de hoogste heem'len,
Roep' Zijn geloof'ge schaar' tesaam.

Willem Sluiter (1627-1673)

Wijs: O, kerstnacht, schoner dan de dagen

Uit: Buiten- Eensaem Huis- Somer- en Winterleven

De Domtoren

De Utrechtse Domtoren moet worden gerestaureerd. De Domtoren is met 112 meter de hoogste toren van ons land en bepaalt al van ver de skyline van de stad. De komende vijf jaar staat de toren in de steigers. De kosten voor de restauratie zijn geraamd op 37,2 miljoen euro. Is de toren ons dit bedrag wel waard?

ds. G. Clements,
Gouda

Laten we de geschiedenis van de Domtoren er eens bijhouden. Die voert ons terug naar de Romeinse tijd. Toen stond er op het grondgebied van de Dom een Romeins castellum, een fort voor de troepen van de Romeinse keizer. Niet lang na het vertrek van de Romeinse soldaten bouwden Frankische en Ierse zendelingen juist op deze plaats een kerk, eerst een houten kerk, maar onder leiding van Willibrord een stenen kerk. Enkele eeuwen later verrees hier een romaanse kerk, die op zijn beurt weer plaats maakte voor de huidige gotische Maartenskerk. Al tijdens de lange bouwgeschiedenis van de Maartenskerk begon men aan de bouw van de toren in 1321. In 1382 werd het kruis met de weerhaan op de torenspits gezet.

Geert Groote

Halverwege de bouw van de toren kwam er kritiek op dit kostbare project, van Geert Groote. Geert leidde aanvankelijk een werelds leven, maar was tot inkeer gekomen na een ernstige ziekte. Van 1371 tot 1374 werd hij kanunnik van de Domkerk. Hij riep de verwaterde kerk terug tot de eenvoud van het Woord van God. Hij werd de grondlegger van de Moderne Devotie of de Broeders des Gemeenen Levens, een beweging die grote invloed heeft gehad op het godsdienstige leven van de late Middeleeuwen.

Zijn bezwaren tegen de bouw van de Domtoren vatte hij samen in een geschrift: "Tegen de Utrechtse toren" (1374). Wat hem het meest stoorde, was dat geld dat voor de armen bestemd was, en nu werd gebruikt voor 'de trotse en monsterachtige toren'.

Reformatie

In de tijd van de Reformatie werd de Domkerk opnieuw een plaats van ommekeer. Degenen die de 'nye' leer aanhingen, vonden men onder de eenvoudige ambachtslieden. Ze hadden geen kerk om naar de preek te luisteren en kwamen in de openlucht bijeen. Dit ongemak duurde tot het jaar 1566, het jaar van de Beeldenstorm. De calvinisten eisten twee kerkgebouwen van de burgemeester, maar omdat het antwoord uitbleef, gingen sommigen helaas aan het plunderen. Anderen wachtten het overheidsbesluit af. Op 15 januari

1581 werd de Domkerk officieel aan de calvinisten overgedragen. Zo werd de kerk 'gezuiverd' van de roomse smetten. De christenen werden voortaan niet meer door de stomme beelden, maar door de levende verkondiging van Gods Woord onderwezen (HC, 35).

Nadere Reformatie

De Nadere Reformatie heeft aan het Domplein een belangrijke ontwikkeling gegeven. Het ging deze beweging om de praktijk der godzaligheid. Om het gedachtegoed van de Reformatie verder te verbreiden, kwam men tot de stichting van de Illustere School (1634). Deze school kreeg wonderwel de beschikking over een ruimte aan de voet van de Domtoren, namelijk het kapittelhuis en de kruisgang van de Domkerk.

Voortrekker van de beweging was Gisbertus Voetius. Hij hield als nieuwe hoogleraar in de theologie zijn inauguratie over het onderwerp 'Godzaligheid verbinden met de wetenschap'. In 1636 werd de Illustere School tot universiteit verheven. Voetius werd rector en was tevens predikant van de Domkerk.

In het wapen van de universiteit is een zon te zien met de veelzeggende spreuk: 'Sol iustitiae Illustra Nos', oftewel 'Zon der Gerechtigheid, verlicht ons'. Eeuwenlang zijn hier predikers opgeleid die naar Voetius' ideaal de godzaligheid hebben verbonden met de wetenschap. De Domtoren die uit pronkzucht is gebouwd, werd symbool van de leer van de Reformatie en van de Nadere Reformatie, die ons volk eeuwen tot zegen is geweest.

De Domtoren symboliseert de lange geschiedenis van de kerk in ons vaderland, begonnen met zendelingen als Willibrord, na het vertrek van de Romeinen. Steeds weer gaf de Heere mannen die vanuit deze plaats een helder geluid voortbrachten tot de verbreiding van Zijn Woord. De restauratie van de Domtoren is ons daarom veel waard. 'Richt u merktekenen op, stel u spitse pilaren' (Jer. 31:21).

Vandaag is ons land en volk het Bijbelse spoor bijster. De theologische opleiding, onder leiding van Voetius begonnen, is in 2013 gesloten. De Domkerk is vrijzinnig geworden. Maar de Domtoren staat er nog als getuigenis van Gods bijzondere zorg voor ons land en volk.

Moge de toren ons blijvend heenwijzen naar wat zij ons predikt, namelijk om een vreemdeling te zijn op aarde. 'Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn' (Col. 3:2).

'Beef hiervoor, o mijn ziel'

Wie mensen wil vangen, heeft een roeping van Boven nodig, weet Thomas Boston. Want ook Christus heeft Zich niet tot deze arbeid begeven, zonder de opdracht van Zijn Vader.

Boston werd begraven op het kerkhof van Ettrick. Daar ligt zijn graf tot op de huidige dag.

J. van 't Hul,
Lieren

De Schotse predikant vraagt dan aan zijn ziel: 'Zeg mij eens, o mijn ziel, of u Christus aldus bent nagevolgd, of niet. Hebt u een Goddelijke roeping tot dit werk van de Evangelieverkondiging? Of bent u gaan lopen zonder gezonden te zijn?' Wat maakt de roeping uit? Allereerst een kennis van de christelijke leer die uitgaat boven die van gewone belijders, schrijft Boston in "De kunst van mensen vangen". Die kennis heeft hij getracht te verkrijgen door studie en gebed. 'En ik heb het ook in bepaalde mate verworven, hoewel ver beneden het peil waarop ik had willen zijn'. In de tweede plaats heeft hij bekwaamheid tot onderwijzen nodig, en vaardigheid om anderen die kennis van de christelijke leer bij te brengen. 'De Heere heeft mij dit in zekere mate geschonken, hoe bescheiden ook'. Als derde heeft hij bereidwilligheid tot het dienstwerk nodig. 'Dit heb ik, voor zover ik

weet, gehad vanaf de tijd dat de Heere aan mijn ziel gearbeid heeft'. En als vierde is er een roeping van de kerk voor nodig. 'Die heb ik verkregen', stelt Boston vast.

Zijn Naam, Zijn eer

Als hij mag gaan preken, dient alles gericht te zijn op Gods eer en op de uitbreiding van Zijn Koninkrijk. De prediker die zijn eigen eer zoekt, verkondigt Hem niet, maar zichzelf. Daartoe moet zijn eigen diepgezonden 'ik' opgeofferd worden. 'Beef hiervoor, o mijn ziel, en lijd geen schipbreuk op deze rots, of u zult in stukken geslagen worden'. Als zijn Zender hem straks een gemeente zal toeschikken, zal hij geroepen worden om als de vriend van de Bruidegom zielen voor Hem te winnen, opdat Zijn Koninkrijk zou worden uitgebreid. 'Bedenk eens in wat voor gevaar de zielen verkeren. Het merendeel wandelt blindelings op de brede weg naar het verderf. Doe dus uw best om de blinddoek af te rukken. Zij zijn als

brandhout in het vuur'. Maar, zegt Boston tot zichzelf: Zonder God kan ik niets doen, kan ik niet Zijn eer bedoelen noch Zijn Koninkrijk uitbreiden. Maar de zaak des Konings heeft wel haast. De duivel gaat rond als een briesende leeuw, 'en zij die opdracht hebben om zielen te bewaren, kruipen rond als een slak'.

Gods hulp en bijstand zijn zo nodig in het volgen van Christus, om zodoende zielen te kunnen vangen. Christus was met ontferming over de schare bewogen. 'Volg Christus hierin na, o mijn ziel. (...) Denk eens aan de vele zielen die het tijdelijke met het eeuwige verwisselen, terwijl het hen aan een herder ontbreekt'. Christus heeft geweend omdat de mensen niet zochten wat tot hun eeuwige vrede diende. 'O mijn ziel, u hebt dezelfde reden tot treuren, waar u ook gaat'. Christus droeg leed over de hardheid van de harten. 'Volg Christus hierin na, o mijn ziel; wees bedroefd en ontzet over de hardheid van dit geslacht'. Christus verkeerde vaak in gebed, met name voordat Hij ging preken. 'Volg Hem hierin na, o mijn ziel'.

De gewezen weg

In het laatste deel van "De kunst van mensen vangen" spreekt Boston zichzelf toe dat hij heeft te gaan in de weg die gewezen wordt. Waarom zou hij ook buiten Gods weg gaan? En wat zou het uitmaken als hij in het geheel geen gemeente kreeg toegeschikt? Christus en Zijn apostelen trokken ook rond, dan kon hij dat toch ook wel doen! 'En God zal u altijd te eten geven, zolang Hij u werk geeft'.

Op de laatste bladzijden van zijn alleen-spraak blijft Boston herhalen: Christus nam alle gelegenheden te baat om mensen te vangen. 'Volg Hem ook in deze na, o mijn ziel'. Christus hield aan, tijdig en ontijdig. 'Volg Hem hierin na, o mijn ziel'.

Een grafschrift in Ettrick

In de tuin van de kerk in Ettrick bevindt zich het graf van Boston, te midden van de graven van zijn vrouw, vele van zijn kinderen en geestelijke vrienden. Op het grafmoment van Boston staat geschreven - nog steeds is het leesbaar: 'Als een getuigenis van achting voor de eerwaarde Thomas Boston, wiens persoonlijk karakter ten hoogste eerbiedwaardig was, wiens openbare dienst voor velen gezegend werd en wiens waardevolle geschriften veel hebben bijgedragen tot bevordering van het wezenlijke christendom'.

(slot)

Lessen van Ezra en Nehemia [2]

‘Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd’

Romeinen 14:5

Jaren geleden deed zich in Rotterdam-West een heel ernstig polio-geval voor. Wat een zorg en spanning, ook in de gemeente. Als we aan het getroffen meisje dachten -van de een op de andere dag werd ze van een levenslustig tot een hulpbehoevend kind- dan sloeg de schrik ons om het hart. We konden de verscheurende twijfel van de ouders zo goed begrijpen. Hebben we er goed aan gedaan? Hebben we ons kind het nodige niet onthouden? Zouden we dan niet denken aan onze kinderen, die we zo liefhebben en die we voor zulk onheil zouden willen behoeden?

ds. A. Vergunst
(1926-1981)

In het lezen van de Heilige Schrift was Ezra 8 aan de beurt. Eerst lazen we slechts namen. Maar daar kwamen we bij de verzen 21 tot en met 23: ‘Toen riep ik aldaar een vasten uit aan de rivier Ahava, opdat wij ons verootmoedigen voor het aangezicht onzes Gods, om van Hem te verzoeken een rechte weg voor ons en onze kinderkens en voor al onze have. Want ik schaamde mij van den koning een heir en ruiters te begeren, om ons te helpen van den vijand op den weg, omdat wij tot den koning hadden gesproken, zeggende: De hand onzes Gods is ten goede over allen die Hem zoeken, maar Zijn sterkte en Zijn toorn over allen die Hem verlaten. Alzo vastten wij en verzochten zulks van onzen God, en Hij liet Zich van ons verbidden.’

De Heere kwam er onderwijzend in mee. We hadden in het verleden ook gesproken over ‘de hand onzes Gods’, die ten goede over ons uitgestrekt was. Daarom schaamden we ons om nu vaccinatie als ‘een heir en ruiters’ te begeren. We hebben toen ‘s zondags in de gemeente over dit woord gesproken en niet zonder onderwijs voor

We moeten de dingen niet zomaar doen. Dat geldt vaccineren en niet-vaccineren. Laten we het onderwijs van de Heere zoeken.

de gemeente. Voor ons was de zaak toen duidelijk.

Toch hebben we toen niet zonder opmerking gelezen dat Nehémia bij zijn tocht wel ruiters van de koning begeert. Lees Nehémia 2:7: ‘Voorts zeide ik tot den koning: Zo het den koning goeddunkt, dat men mij brieven geve aan de landvoogden aan gene zijde der rivier, dat ze mij overgeleiden, totdat ik in Juda zal gekomen zijn’. En vers 9: ‘En de koning had oversten des heirs en ruiters met mij gezonden’.

Zorgeloos en biddeloos?

Zou Nehémia nu Ezra een verwijt mogen maken van zorgeloosheid? Zou Ezra nu Nehemia een verwijt mogen maken van biddeloosheid? Ik dacht van niet. Wat

Nehémia mocht, kon Ezra niet doen. Wat Ezra mocht beoefenen, was Nehémia’s deel niet. Dat is nu wat Paulus in Romeinen 14 ook schrijft.

En nu zullen er zijn die met Ezra goed over de Heere gesproken hebben, en daarom zichzelf en de hunnen niet kunnen en durven te laten vaccineren. En er zullen er zijn die met Nehémia van de koning ‘oversten des heirs en ruiters’ begeren. Laten we dat voor een ieders ‘gemoed’ laten. Daarin moeten we niet oordelen en veroordelen. Ik las in een kerkelijk blad: ‘We laten het aan de mensen over; we censureren niet in deze zaken. Dat betekent dat we nooit de gewetens kunnen binden in deze zaak aan het ‘zo zegt de Heere’. Als het over stelen, moorden of overspelen gaat, zeggen we niet: Dat laten we aan de mensen over, want er staat duidelijk geschreven wat Gods eis is. Maar in deze zaak is het zoals Paulus aan de Romeinen schreef over het spijs eten en houden van dagen. Dit is wat we noemen: een afgeleid beginsel!’

Voor Zijn aangezicht

Eén ding echter mag niet vergeten worden: Paulus zegt (de Heere zegt): ‘Die den dag waarneemt, die neemt Hem waar den Heere; en die den dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar den Heere. Die daar eet, die eet zulks den Heere, want hij dankt God; en die niet eet, die eet zulks den Heere niet, en hij dankt God (Rom. 14:6).

Dat is het voornaamste. We moeten de dingen niet zomaar doen. Dat geldt vaccineren en niet-vaccineren. Laten we het onderwijs van de Heere zoeken. Het moet een persoonlijke beslissing zijn. Niemand mag zich in deze ‘gemoeds-zaak’ op een ander beroepen of verlaten. Ook hierin is het nodig: Die het doet, die doet zulks de Heere; die het niet doet, die doe-het-niet de Heere. Er moeten beslissingen voor Gods aangezicht genomen worden. En die kunnen wel beproefd worden. Maar de Heere beschaamt niet, die Hem verwachten, Ik zal nooit zeggen: Dat moet u niet doen, of: dat moet u wel doen. Liever verwijs ik naar Gods Woord en naar het gebed, naar de binnenkamer, waar we onze noden op onze knieën tot de Heere brengen. Ezra en Nehémia. Wat de ene mocht, kon de ander niet doen. Wat de ander deed, durfde de ene niet betrachten. Maar van Ezra en Nehémia geloven we dat zij hun beslissingen de Heere genomen hebben. En daar komt het bij vaccineren of niet-vaccineren op aan. Een ieder zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd.

(slot)

Onder de loep of onder schot

Onlangs, tijdens de voorbereiding van de eerste advents-stof voor dit seizoen, stuitte ik op een hoofdstuk uit een boekje getiteld "Het avontuur van een deserteur". Het is een prikkelend geschrift uit 1964 van de hand van ds. J. Overduin, en handelt over Jona. Enkele gedachten daaruit wil ik met u delen. Zomaar ter overdenking, doordenking en opscherping; hopelijk ook tot stichting en samenbinding.

In Ninevé wordt Jona's boodschap gelóófd.

ds. H. Hofman,
Kalamazoo (VS)

Het hoofdstuk "Weer in dienst van God" trof mij diep. Werkelijk ontroerend om te lezen hoe zaken met betrekking tot prediking en prediker niets aan actualiteit hebben ingeboekt. Over Jona zélf is Overduin gauw klaar. Het is verleidelijk om allerlei zinsneden te citeren, maar dan is het gevaar niet denkbeeldig dat onbedoeld karikaturen ontstaan, van zowel Jona als van de auteur. Het gaat niet om de grootheid van Jona, maar om de grootheid van God. Gods knechten zijn geen haar beter dan hun hoorders. Ons is echter geboden in de spiegel van deze ongehoorzame, nukkige profeet ons eigen gezicht te ontdekken. En waar God ons ontdekt, daar krijgen we genoeg aan onszelf. Daar is men in Ninevé wel achter gekomen.

De boodschap geloofd

In plaats van een grimmig straatprediker de deur te wijzen (of erger), wordt Gods boodschap geloofd. Dat is opmerkelijk.

Een preek van één en al oordeel, zonder één lichtpuntje, wordt geloofd zoals het verwoord wordt in Jesaja 21:10b: 'Wat ik gehoord heb van den HEERE der heirscharen, den God Israëls, dat heb ik ulieden aangezegd'.

De vraag mag gesteld worden of dat vandaag nog weegt? Heb ik het verkeerd, als ik denk dat er vandaag de dag ook van alles aan te merken is op de prediking? Graag wil ik u wijzen op de preek van Jona. Eigenlijk is het helemaal geen preek. Nauwkeurige exegese ontbreekt. Aanbod van genade is er niet. Gods volk wordt niet aangesproken en geestelijk voedsel ontbreekt. De jeugd wordt niet apart genoemd. De oefeningen van het geloof komen niet aan bod. Het appel evenmin. Voorts is de preek erg eenzijdig. Elke keer valt Jona in herhaling. Misschien herkent u de kritiek. De eerlijkheid gebiedt ook te vermelden, dat Jona zijn hart er zelf ook niet bepaald bij heeft gehad. Dat ook nog...! We kunnen het lezen

in het volgende hoofdstuk. Eén ding mag Jona echter wel weten: het is niet zijn eigen woord; dit is de boodschap van God. En het opmerkelijke is dat de boodschap wordt gelóófd. Daarom ligt ditmaal niet Jona of Ninevé onder schot, maar de boodschap onder de loep!

Niet dat er niet meer te zeggen zou zijn. Ook zullen we niet beweren dat alle profeten zonder onderscheid precies hebben gepreekt als Jona. En zeker niet dat de boodschap van genade dus maar achterwege moet blijven, omdat Jona die ook niet bracht. Het punt is dat God déze boodschap voor Ninevé voldoende achtte.

Wat vreemd dan dat kerkmensen, in plaats van bij Gods boodschap stil te staan, liever eindeloze discussies voeren over hoe diep de bekering van de Ninevieten nu eigenlijk is geweest. Scherp merkt ds. Overduin op, dat wij dat zo gemakkelijk doen, terwijl we zelf buiten schot blijven, of, erger, dat we aan de bekering van Ninevé niet eens toe zijn.

Rechtzinnig oordeel

Er is geen sprake geweest van een blijvende bekering van Ninevé. Dat is ons rechtzinnig oordeel. Want alle verandering is immers nog geen verbetering! Allemaal waar, maar is dat bij u en mij dan wél het geval? Als dat zo is, dan blijft u uw leven lang bang van uzelf en wordt het oordeel over anderen steeds milder. Zij, die het hardste schreeuwen om toch maar te bewijzen bekeerd te zijn, geven daar soms de minste blijk van.

Tenslotte viel me op dat ds. Overduin zowel ontdekkende prediking als genade-prediking aan de kaak stelt. Er is een prediking die schijnbaar ernstig en ontdekkend is, maar waar geen mens mee vastloopt. Je kunt er vrijblijvend onder zitten. De hoorder blijft buiten schot. De mens wordt niet gedood, en dus ook niet levend gemaakt. Laten we bedenken dat de duivel ook ellendekennis leert. Die kennis eindigt echter nooit in het gericht over de ellende. Dat is juist daar waar Christus is geweest.

Tegelijkertijd is er een genade-prediking die schijnbaar troostvol is, maar die niet verootmoedigt. Daar blijft de gelovige, goedbedoelende en vrome mens mee overeind. Maar wie niet verootmoedigd wordt, kan niet getroost worden. In beide gevallen is valse gerustheid de vrucht. Dat kan van Ninevé niet gezegd worden. En van Jona's preek, met alle gebrek en tekortkoming, evenmin.

Dordt herdacht

De aula van het Wartburg College in Dordrecht was zaterdag 17 november geheel bezet. Zo'n driehonderd deelnemers hadden zich aangemeld voor het symposium dat was georganiseerd door het deputaatschap Kerkelijke Eenheid en de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk.

Deputaatschap
Kerkelijke Eenheid

Hij wees erop hoezeer de waarheid van de vrije genade Gods in het zaligen van zondaren in de strijd met de remonstranten in het geding is geweest.

Ds. J.J. van Eckveld, voorzitter van het deputaatschap Kerkelijke Eenheid en voormalig preses van de Generale Synode, sprak naar aanleiding van Efeze 1 over "De verkiezende liefde van Christus" en hield ons daarin de spiegel van Dordt voor.

Met de samenzang onder begeleiding van organist Pieter Heijkoop was ook dit een leerzame en verwarmende bijeenkomst. Ondanks de koude kerk!

Ootmoedig belijden

Ons deputaatschap Kerkelijke Eenheid heeft als opdracht om kerkelijke eenheid te zoeken met hen die op dezelfde grondslag van Schrift en belijdenis staan en met wie geestelijke herkenning bestaat. De gezamenlijke herdenking van 400 jaar Dordtse Synode was een voorbeeld van de nadere invulling van die opdracht. Het heeft vele positieve reacties opgeleverd. Er mocht sprake zijn van geestelijke herkenning over kerkmuren heen en een gevoel van verbondenheid in hetgeen de nationale synode van 1618/1619 ons heeft nagelaten. Dat geeft ook moed om het gesprek met elkaar te blijven voeren, in het besef dat de Heere alleen, in een ootmoedig belijden van de schuld van de grote kerkelijke verdeeldheid, bijeen kan brengen wat op de grondslag van Dordt ook werkelijk bijeen hoort.

Helaas moet ook worden opgemerkt dat de strijd, zoals gevoerd in 1618/1619, nog altijd voortduurt. Dordt herdenken roept ook op om waakzaam te zijn en elkaar in de onderlinge ontmoeting op te wekken om te zoeken naar waarheid en eenheid, in eigen kerkverband en daarbuiten. In de vaste overtuiging dat het gebed van het Hoofd van de Kerk in Johannes 17:21 om de eenheid van de Kerk zeker verhoord zal worden, 'opdat de wereld gelove dat Gij Mij gezonden hebt'.

Tijdens een samenspreking in 2016 werd het initiatief genomen tot een gezamenlijke herdenking van de Dordtse Synode van 1618/1619. Besloten werd een symposium te organiseren en ook een herdenkingsbijeenkomst in de Grote Kerk van Dordrecht te beleggen. Om met elkaar stil te staan bij de grote betekenis van deze synode, toen en nu. Vastgesteld mag worden, gezien de belangstelling, dat het initiatief is gewaardeerd.

Tijdens het symposium is stilgestaan bij de historische context van de Dordtse Synode en de soms wat verschillende waardering van oudvaders daarvoor. Gewezen is op de bijzondere aandacht die de synode heeft gehad voor het catechetisch onderwijs en de catechismusprediking. Twee sprekers gingen in op de theologische accenten die toen de aandacht vroegen. Hoe het genadekarakter van het werk van de drie-enige God in het zaligen van zondaren in het geding was in de strijd met de remonstranten. Maar ook hoe onze vaders in de Dordtse Leerregels duidelijk en pastoraal de onfeilbare vruchten van de verkiezing tot zaligheid tot toetsing en troost voorhouden.

Beide laatste sprekers wezen op de actuele betekenis van de Dordtse Synode

en haar besluiten. In een bewust afwijzen van de leer van de algemene verzoening en van een vrije wil, zoals die met name bij de evangelische beweging met haar optimistisch mensbeeld zo vaak naar voren komt. Er is gewezen op de blijvende betekenis van de belijdenis, zoals verwoord in de Dordtse Leerregels, en op onze dure plicht die belijdenis te kennen en te bewaren. Allereerst om die persoonlijk te mogen doorleven.

Herdacht en herleefd

De lezingen van het symposium zijn inmiddels door uitgeverij De Banier gebundeld in een mooie uitgave, getiteld "Dordrechts erezuil, herdacht en herleefd". Helaas was de bundel al snel uitverkocht. Wellicht komt er een tweede druk?

Tijdens de goedbezochte herdenkingsbijeenkomst, 's avonds in de Grote Kerk, spraken vier predikanten uit verschillende kerkverbanden over de grote en actuele betekenis van de Dordtse Synode. De opening en de sluiting werden verzorgd door respectievelijk ds. J.M.J. Kieviet, christelijk gereformeerd predikant in Renswoude, en ds. G. van Wijk, hervormd predikant in Dordrecht. Ds. R.P. van Rooijen, preses van de synode van de Hersteld Hervormde Kerk, sprak over "Genade verdacht gemaakt".

Boekennieuws

Orde in de bevinding

De pen van onze broeder uit Nunspeet, ds. A. Schot, blijft vloeien. Na "De orde des heils" volgt nu "De beleving van het heil". Het is een korte weergave van inleidingen die gehouden zijn op een lidmatencatechisatie.

"De beleving van het heil - De gulden keten", ds. A. Schot; uitg. de Banier, Apeldoorn, 108 blz.; € 9,90 .
En "Bewogen met de wereld - Bijbelse kernwoorden voor missionaire theologie" (Serie Theologische Thema's); Elco van Burg, Jan van Doleweerd en Dick Kroneman; uitg. Labarum Academic, Apeldoorn; 286 blz.; € 19,95.

Ds. Schot laat zien hoe de vrucht van de heilsfeiten trapsgewijze door Christus wordt toegepast in mensenharten. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal gespreksvragen. Een paar voorbeelden daarvan: 'Wat beleeft een zondaar voor wie het Kerstfeest mag worden?' 'Is het wel Schriftuurlijk om onderscheid te maken tussen de beleving van Kerstfeest en de beleving van Goede Vrijdag?' 'Hebben Gods kinderen na Pasen altijd de troost van de vergeving der zonden?' 'Wat wordt verstaan onder de verzegeling met de Heilige Geest?' 'Worden alleen diegenen zalig die Pinksteren beleefd hebben?' We hebben met genoeg kennis genomen van deze leerzame pennenvrucht en willen deze van harte aanbevelen, zowel voor persoonlijk gebruik alsook voor gebruik in het gezin, op catechisatie of tijdens gemeenteavonden.

In een heel ander klimaat bevinden we ons bij "Bewogen met de wereld", een boek voor zendingswerkers en andere geïnteresseerden. Onder het kopje "Vaste orde in de bevinding?" wordt betoogd dat veel christenen de heilsfeiten als een eenheid beleven. Reformatorische christenen met hun westerse inslag leggen nadruk op (volg)orde, zo schrijft dr. J. van Doleweerd. Wie hiernaar zoekt in andere culturen, zoekt doorgaans tevergeefs. Bij iemand als 'broeder Ramón, een christen woonachtig in de sloppenwijk van Guayaquil in Latijns-Amerika,

krijgt men een ander antwoord' (pag. 230). Deze christen denkt veelmeer vanuit de eenheid en beleeft zijn (geestelijke) wereld vanuit het 'nu'. De conclusie: bevinding wordt onmiskenbaar gestempeld door afkomst en achtergrond. De schrijvers van dit boek, alle drie werkzaam of werkzaam geweest voor de ZGG, vinden dit geen probleem, maar ervaren deze verschillen als verrijkend en corrigerend. Zendingswerk en zendingskerken prikkelen ons om kritisch naar onszelf te kijken en vragen te stellen. Is de drieslag ellende-verlossing-dankbaarheid wel in chronologische zin bedoeld? Moet deze drieslag echt fungeren als toetssteen voor introspectie (zelfonderzoek)? Van Doleweerd vindt van niet. Hij en zijn medeauteurs willen staan in de lijn van het gereformeerd belijden, maar ze zijn van mening dat in onze kringen veel Bijbelse woorden een eigen leven zijn gaan leiden. Het woord 'bevinding' bijvoorbeeld: in het latere spraakgebruik zou dat aanmerkelijk verbreed zijn. Of 'gerechtigheid': binnen de gereformeerde gezindte zou de betekenis van dit mooie woord grotendeels versmald zijn tot straffende gerechtigheid. Of 'verkiezing': vanuit onze dogmatiek wordt dit begrip gezien als Gods handelen van eeuwigheid, terwijl dat in de Bijbelse context heus niet altijd het geval is. Missionaire werkers moeten zich hiervan bewust zijn. Volgens dit boek is het hun taak kernwoorden uit de Bijbel goed uit

te leggen en 'qua betekenis zodanig te herijken dat ze in de context van nieuwe christenen en andere culturen zo veel als mogelijk is de oorspronkelijke boodschap communiceren' (pag. 11). Het lezen van dit boek heeft een verdrietig gevoel bij me achtergelaten. De mannen van de Nadere Reformatie komen er - behoudens een enkele uitzondering - niet in voor. Tim Keller en C.S. Lewis vinden duidelijk meer bijval. Als het gaat over de zogenaamde 'tirannieke geestelijke mens die anderen de maat kan nemen' (pag. 89), wordt het geruchtmakende artikel van prof. A.A. van Ruler "Ultra-gereformeerd en vrijzinnig" met instemming geciteerd, zelfs zonder te verwijzen naar het evenwichtige antwoord hierop door ds. A. Vergunst. Te vinden in het boek "Neem de wacht des Heeren waar".

Veel Bijbelse kernwoorden passeren de revue, maar het blijft onduidelijk waarom bijvoorbeeld niet gekozen is voor een kernwoord als 'wedergeboorte'. Nee, het westerse christendom is niet de maat van alle dingen, maar er liggen schatten in onze Schriftuurlijk-bevindelijke traditie die we niet mogen achterhouden in het zendingswerk en de ontmoeting met mensen uit andere culturen. Zijn we er innerlijk van overtuigd dat het werkelijk schatten zijn? Een belangrijke vraag voor ons allemaal!

ds. C. Sonneveld, Alblasserdam

Knielen voor het Kind

Mevr. A. Janse-Pieterman, Rijssen

Rutger luistert ademloos. De juf vertelt over de herders bij de kribbe. Zo mooi! 's Avonds ligt hij voor zijn bed, op zijn knieën. Zachtjes bidt hij: 'Heere, mag ik zo ook knielen voor het Kind, net als de herders'.

Ieder jaar opnieuw hoor je de Bijbelse kerstverhalen. Thuis, op school, in de kerk en tijdens de kerstviering. Over Zacharias en Elizabeth, Jozef en Maria. Over de herders, de wijzen uit het oosten. Je kent de verhalen misschien wel helemaal uit je hoofd. Dat is juist fijn! Heel veel mensen denken dat Kerst een gezellig feest is. De straten zijn versierd met lampjes. Veel mensen hebben een kerstboom in huis. De kerstliedjes hoor je in veel winkels. Zou dit de werkelijke betekenis van Kerst zijn? Rutger heeft

begrepen waar het met Kerst om gaat. Om het Koningskind. Laat het jouw gebed zijn of je voor het eerst of opnieuw mag knielen voor het Kind van Bethlehem: de geboren Zaligmaker. Zie je de herders gaan? Ze kunnen niet langer wachten. Zij willen nú het Kind zien. Lag het Koningskind in een paleis? In een gouden wieg? Nee, in een eenvoudige voerbak. Dit is geen hoge ruif geweest, maar een lage bak - zodat een lammetje ook hooi kon eten. Zo mag ook jij als een kind tot Hem komen. Je hoeft niet op je tenen te staan om Hem te zien. 'Hij slaat toch, schoon oneindig hoog, op hen het oog, die need'rig knielen' (Ps. 138:3 berijmd). Als je zo mag knielen, komt er net zo'n blijdschap in je hart als bij de herders. Dan komt er licht in je donkere hart, omdat het Licht in deze wereld gekomen is,

vrede omdat Hij je zonden wegneemt. 'Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden' (Matth. 1:21). Dan wordt Kerst: ademloos luisteren. Hem aanbidden, op je knieën. Wat een wonder dat Hij naar deze aarde wilde komen. Eeuwige liefde voor zondige mensen, ook voor kinderen. 'Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen'!

vervolgverhaal

50

Palko de kleine evangelist

J.W. van den Berg

'Dat is toch onzin, Palko. Hij is toch je grootvader. Hij mag blij zijn dat hij zo'n jongen heeft als jij bent'.

'O, maar hij is niet mijn echte grootvader', haast Palko zich te zeggen. 'Dat was Rasga, die twee jaar geleden stierf. Hij vroeg aan grootvader Juriga of die voor mij zorgen wilde. Nu noem ik hem ook grootvader. Ik houd erg veel van hem', voegt hij er aan toe.

'Waarom ga je niet een poosje met mij mee?' vraagt Lesina. 'Daar komt Liska, die kan aan Juriga vertellen dat je met mij mee bent voor een kleine vakantie.'

Palko's ogen beginnen te schitteren bij dit aanbod. Naar de stad met zijn grote winkels en allerlei andere bezienswaardigheden! Maar ineens schudt hij zijn hoofd.

'Nee, oom Martin, wat zou de Heere Jezus zeggen als ik grootvader op deze manier in de steek liet? Wie moet er soep koken en water halen en de hut schoonmaken? Laten we alles maar aan de Heere overlaten. Hij weet wat goed voor ons is. Kom maar gauw terug, want we zullen u erg heel erg missen!'

'En ik jou, mijn jongen', mompelt Lesina als hij samen met Liska, die een deel van zijn bagage zal dragen, Palko nakijkt als deze teruggaat naar de hut.

'Weet je wat me gisteren weer extra opviel?' vraagt Liska aan zijn oude vriend Juriga, als hij hem 's avonds nog een poos-

je gezelschap houdt. Juriga schudt zijn hoofd: 'Hoe zou ik dat weten?' 'Wel, 't is toch een eigenaardige kerel, die Lesina. Het is alsof hij altijd ergens over tobt. Hij had amper drie woorden gesproken toen ik hem, nadat Palko weer terugging, een eind wegbracht. Ik ben met hem meegelopen tot waar je de stad kunt zien liggen. Wil je wel geloven dat ik medelijden met hem kreeg toen ik hem nakeek! Ik vroeg hem nog of hij al z'n bagage wel dragen kon, maar hij zei: 'Maak je geen zorgen, nog een goed uur en ik ben thuis. Bedankt voor je hulp, Liska, en tot ziens'!

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Brant County (Ontario, Canada),
ds. G.J.N. Moens te Lisse;
Te Den Haag-Scheveningen,
ds. A.T. Vergunst te Waupun (Wisconsin, VS);
Te Goes,
ds. C. van Ruitenburch te Krimpen a/d IJssel;
Te Krabbendijke,
ds. B. Labee te Veenendaal;
Te Lelystad,
ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer;
Te Lynden (Washington, VS),
ds. A.A. Brugge te Lethbridge (Alberta, Canada);
Te Meeuwen i.c.m. Sprang-Capelle,
ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;
Te Ridderkerk,
ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer;
Te Vlissingen,
ds. W.A. Zondag te Woerden;
Te Waarde,
ds. G.J.N. Moens te Lisse.

Bedankt:

Voor Leiderdorp,
ds. B. Labee te Veenendaal;
Voor Oudemirdum,
ds. F. Mulder te Rhenen;
Voor Urk,
ds. G. van Manen te Elspeet;
Voor Waardenburg,
ds. C. van Krimpen te Yerseke.

VERVALLEN VAN PREEKBEURTEN

De achterliggende periode was het vanwege grote vermoeidheid voor mij niet mogelijk om de afgesproken preekbeurten te vervullen.

Aangezien er nog steeds geen vooruitgang te merken is, ben ik helaas genoodzaakt alle preekbeurten voor de zondagen te laten vervallen.

ds. A.J. Gunst, Tholen

UITZENDDIENST

FAM. H. VISSER WOERDEN

Op dinsdag 8 januari wordt in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Woerden een kerkdienst gehouden waarin de fam. H. Visser wordt uitgezonden naar Albanië. Aanvang 19.30 uur. Henk Visser hoopt in Albanië te gaan werken als evan-

gelist. Ds. W.A. Zondag gaat in deze dienst voor. De uitzending wordt verricht door ds. W. Harinck. Na de dienst is er gelegenheid om afscheid te nemen van Henk en Marianne Visser. Zij hopen op 9 januari naar Albanië te vertrekken.

MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2018

Pag. 244, gemeente **OOSTKAPELLE**.

Scriba is nu: C. van Moolenbroek,
Lepelstraat 8, 4354 KK Vrouwenpolder,
tel. (0118) 613235.

e-mail: oostkapellescriba@saronkerk.nl

BEVESTIGING/INTREDE VAN KANDIDAAT/DS. H.J. AGTERESCH

Op 12 september was een blijde dag voor de gemeente. Na negen maanden vacant te zijn geweest mocht kandidaat H.J. Agteresch bevestigd worden tot predikant.

De bevestigingsdienst werd geleid door zijn zwager ds. G.W.S. Mulder, die als tekst nam Jesaja 51:16.

Het thema luidde: "De Heere getuigt van het predikambt". Drie gedachten: 1. De gave van het ambt; 2. De ontferming bij dit ambt; 3. De bedoeling met dit ambt.

Bij God zijn innerlijke bewegingen van Zijn barmhartigheid. De uiting hiervan is het geven van Zijn Woord. De prediking moet bij Gods welbehagen beginnen. De tekst is een belofte aan de Kerk. Het predikambt dat altijd zal blijven, geeft de Heere vanmiddag aan de nieuwe predikant: 'En Ik leg'. Het zijn woorden van gerechtigheid en van verzoening omdat de prijs is betaald en een enige grond der gerechtigheid is aangebracht. Gerechtigheid van de Ander is nodig voor dienaar en hoorders.

Te mogen schuilen in de hoede van die drie-enige God, dat zegt de Heere Zijn dienaren toe. Persoonlijk is dat nodig en het kan ambtelijk niet gemist worden. Preken en gebeden moeten eerst zelf doorleefd worden om Gods bedekking aan ongetroosten te kunnen prediken. De Heere bevestigt dat, ook in het gezin.

De opdracht van een predikant is planten voor de hemel. Het Woord Gods moet aan het hart gelegd worden met de bede om en het uitzien naar de wasdom door God geschonken. De grondslag is het fundament Je-

zus Christus door het volbrachte werk. Alles wat van de mens is, moet ontgrond worden. Onbekeerden en doemwaardigen worden met God verzoend. Bij deze prediking zal iets geproefd worden van de gemeenschap der heiligen. Deze prediking draagt de Heere op aan de nieuwe broeder.

Na het lezen van bevestigingsformulier volgt de handoplegging door ds. P. Mulder, ds. G.J. van Aalst, ds. G. Clements, ds. E. Bakker, ds. A. Moerkerken, ds. M. Karens, ouderling B. Agteresch en ouderling A.P. Verheij. De geknielde predikant wordt toegezongen Psalm 132:10.

In de avonddienst deed ds. Agteresch intrede met 1 Johannes 1: 5 t/m 7. Het thema luidt: "De Evangelieverkondiging". Drie gedachten: 1. Gods Licht is heerlijk; 2. Gods Woord is eerlijk; 3. Gods Zoon is begerlijk. Johannes heeft het Woord des Levens gezien, gehoord en aangeraakt. Het doel van de verkondiging is 'dat wij gemeenschap met Hem hebben' (vers 6). Dit ziet ook op de onderlinge band rondom de woordbediening met de voorganger. Dan is Evangelieverkondiging ook beoefening van de gemeenschap met de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus. Dit wordt ervaren als de duur verworven weldaden van Christus worden toegepast. De tekst is een belofte aan Gods Kerk. Met een doorleving 'van Hem gehoord' (vers 5) in het hart de kansel op te mogen, dat is het uitzien van uw dienaar. Het woord 'Licht' ziet op de deugden van Gods waarheid en heiligheid. Zo werkt God met Zijn ontdekkend licht in het hart van de zondaar. 'Het is mijn uitzien om Gods deugden te mogen verheerlijken in de prediking. In eigen kracht is het onmogelijk. Aan onze kant is alles tekort. Christus' bediening is zo nodig. Op de biddag 2018 viel rondom het Woord een betrekking op de gemeente. Toen het beroep uit Werkendam kwam, was er de nood en het uitzien naar Gods weg en wil. De Heere sprak door verschillende gedeelten van Gods Woord. Daaruit heeft de Heere willen bevestigen dat Zijn weg naar Werkendam leidt'.

Er zijn ook mensen die zeggen dat zij gemeenschap met Christus hebben, terwijl zij in de duisternis wandelen. Zij liegen. Als we

in het ware Licht wandelen, dan mogen we in Christus wandelen. Dan is spreken en doen één. Het uitzien is dat de gemeenschap der heiligen in beoefening mag zijn. Dit tekstwoord roept op tot zelfonderzoek. We gunnen u geen rust buiten Christus.

De op bloed gefundeerde geloofsgemeenschap met God en Christus brengt God en de zondaar bij elkaar. Elke dag is reiniging

door het bloed nodig. De gehele Borggehoorzaamheid moet aan ons hart toegepast worden. Tijdens de verkondiging van Gods Woord drupt het heilige bloed via de stem van de voorganger op de gemeente. Geen druppel bloed... eeuwig verloren! Een druppel... eeuwig behouden!

Er volgden toespraken door ds. E. Bakker,

ds. M. Karens, student P.C. Vlot, wethouder M. de Gelder, ds. D. Bos en ouderling A.E. Brijder. Ds. Agteresch werd toegezongen Psalm 20:1, waarna hij voor de eerste keer als eigen predikant de zegen op de gemeente legde.

Kerkenraad Gereformeerde Gemeente Werkendam

Berichten

OPROEP STAFLEDEN VOOR VAKANTIEWEKEN MET ZORG

Voor mensen met een beperking zijn de vakantieweken een jaarlijks hoogtepunt, maar zonder de onbeperkte inzet van enthousiaste vrijwilligers zijn deze weken onmogelijk. Mannen en vrouwen (18-67 jaar) zijn welkom, verpleegkundigen en verzorgenden-IG zijn extra welkom. Interesse? Kijk voor meer informatie: www.vakantiewekenvbgg.nl of bel (0113)341564.

ORIËNTATIECURSUS ISRAËL EN DE BIJBEL IN VEENENDAAL

De CGO biedt, i.s.m. het deputaatschap voor Israël, een oriëntatiecursus 'Israël en de Bijbel' in Veenendaal (Adventkerk) aan. Tijdens acht dinsdagavonden wordt nagedacht over o.a. de geschiedenis van het Joodse volk - de plaats van Israël in het NT - Joodse rituelen; Judaïsme - de vervangingsleer getoetst - de Messiasverwachting in het OT - de Messiasverwachting in de Joodse godsdienst - onze houding t.o.v. Israël, oudtestamentische profetieën en Israël, etc. Start: 19 februari. Voor meer informatie en aanmelding kunt u terecht op: www.cgo.nu.

VERDIEPINGSCURSUS ISRAËL EN DE BIJBEL TE WOERDEN

In het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Woerden wordt op vijf donderdagavonden (14 februari, 28 februari, 14 maart, 28 maart en 11 april) een cursus Israël en de Bijbel gehouden.

Er komen boeiende onderwerpen aan de orde die verdieping bieden: Geschiedenis van het Joodse volk; Joodse feesten en rituelen; de messiasverwachting bij het Joodse volk; het Jodendom, de Joodse wereld; Jodendom en Christendom, diepteboring: Jeruzalem, een lastige steen. Voor meer

informatie en aanmelding kunt u terecht op: www.cgo.nu.

ZANGBIJEENKOMSTEN

Beekbergen

Kerstzangavond met samenzang op vrijdag 21 december, aanvang 19.30 uur, in de Dorpskerk te Beekbergen, Kerkweg 35, m.m.v. jongerenkoor Yehuda, organist: Frank Stufken en enkele instrumentalisten. Meditatie door ds. A. Schreuder. Collecte t.b.v. Stichting Stéphanos.

Beekbergen

Kerstzangavond op zaterdag 22 december, aanvang 19.30 uur, in de Dorpskerk te Beekbergen, m.m.v. mannenkoor Jubilate Deo uit Apeldoorn, orgel Gerard Harbers en enkele instrumentalisten. Samenzang vanaf 19.15 uur.

's-Gravenpolder

Kerstzangavond op maandag 24 december, aanvang 19.00 uur, in de Gereformeerde Gemeente te 's-Gravenpolder, m.m.v. jeugdkoor Jedid-Jah, mannenkoor Elim, gemengd koor VZOS, organisten Cees van der Hart, Bennie Kriekaard en Kees van der Steenhoven en enkele instrumentalisten. Collecte voor Child'rens Relief (Mirjam Marijs).

Middelburg

Kerstzangavond op zaterdag 22 december, aanvang 19.30 uur, in de Ter Hoogkerk van de Gereformeerde Gemeente te Middelburg-C, m.m.v. gemengd koor Sursum Corda, organist Maurits Kruis, het kinderkoor Blijde stemmen, organist Jouke de Bel en het Walchers mannenkoor en organist Jan de Visser. Opening door ouderling P.C. Beeke. Collecte voor Sulawesi.

CENTRAAL BUREAU GEREFORMEERDE GEMEENTEN

In verband met Kerst en de jaarwisseling zullen de kantoren in het CBGG te Woerden gesloten zijn van maandag 24 december t/m dinsdag 1 januari. De Vluchtheuvel is op werkdagen telefonisch bereikbaar.

Rhenen

Oudejaarssamenzangavond op zaterdag 29 december, aanvang 19.30 uur, in de Cunera-kerk te Rhenen. Opening, sluiting en meditatie door ds. W. Mouw. Medewerking van Betuwse bovenstemgroep uit Opheusden en Pieter Heykoop, organist. Collecte voor GBS (Bijbelverspreiding in Moldavië).

Rijssen

Kerstzangavond op maandag 24 december, aanvang 19.00 uur, in de Zuiderkerk van de Gereformeerde Gemeente in Rijssen, m.m.v. jeugdkoor Jubilate, orgel Han Beverdam, gemengd koor Cantica en orgel Gerard Harbers. Opening en sluiting door ds S.W. Janse.

Tholen

Kerstzangmiddag op woensdag 26 december, aanvang 14.30 uur, in de Rehobothkerk van de Gereformeerde Gemeente te Tholen, m.m.v. mannenkoor Rehoboth, jongerenkoor Hananja, jeugdkoor Sjaloom en gemengd koor Crescendo. Collecte ter bestrijding van onkosten.

Waarde

Kerstzangavond op maandag 24 december, aanvang 19.30 uur, in de Adullamkerk van de Gereformeerde Gemeente te Waarde, m.m.v. chr. samengesteld mannenkoor Zeeland en organist Martin Weststrate. Collecte voor bouwfonds.

Kerkdiensten

ZONDAG 23 DECEMBER 2018

Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Aalst 14.30 uur ds. W. Mouw; Alphen a/d Rijn 10.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi en 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur (H.D.) ds. R.A.M. Visser; Arnhem 15.30 uur ds. A. Schreuder; Barendrecht 10.00 en 16.00 uur ds. S. Maljaars; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 uur ds. H. Brons en 18.30 uur ds. J.J. Tanis; Bodegraven 10.00 uur ds. J.J. Tanis en 16.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 16.30 uur (H.D.) ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 16.30 uur ds. W. Silfhout; Den Haag-Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. J. Schipper; Deventer 15.00 uur ds. J.B. Huisman; Doetinchem 19.00 uur ds. B. Labee; Dordrecht 15.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Drachten 9.30 en 15.00 uur ds. F. Mulder; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Eindhoven 10.00 en 15.00 uur ds. H.J. Agteresch; Enkhuzen 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. S.W. Janse; Enter 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Goes 9.30 uur ds. C.J. Meeuse en 14.00 uur ds. A.J. de Waard; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 18.00 uur ds. P. Mulder; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. A.P. Baaijens en 14.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; 's-Gravenzande 9.30 uur (H.D.) ds. A. Verschuure; Groningen 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Herkingen 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. K. Boeder; Hilversum 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden en 16.00 uur ds. W. Visscher; Hoedekenskerke 16.30 uur ds. C. Harinck; Hoofddorp 9.30 en 16.00 uur stud. P.C. Vlot; Hoogeveen 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Hoogvliet 16.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Houten 10.00 uur ds. W. Harinck en 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 15.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. C. van Krimpen; Klaaswaal 9.30 uur ds. G.J. van Aalst en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 9.30 en 14.00 uur ds. C. Sonneveld en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. W.J. Karels; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. W. Mouw;

Leiderdorp 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Lelystad 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Marknesse 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. P.G. Heijkamp; Melissant 10.00 uur ds. C. Harinck; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelharnis 14.30 uur ds. K. Boeder; Moerkapelle 18.30 uur ds. H. Brons; Naaldwijk 15.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Nieuw-Beijerland 15.30 uur ds. P. Mulder; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 10.00 en 18.30 uur ds. G. Beens; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oostburg 19.30 uur ds. J.B. Zippro; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oude-Tonge 15.30 uur ds. G. Pater; Poortugaal 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Puttershoek 10.00 uur ds. P. Mulder en 18.30 uur ds. S. Maljaars; Ridderkerk 9.30 (H.D.) en 17.00 uur ds. P.D. den Haan; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 15.00 uur ds. M.H. Schot; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. D. de Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. B. van der Heiden en 16.30 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. H. Paul; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. J.W. Verweij; Sliedrecht 11.30 uur ds. A.T. Huijser en 18.30 uur ds. G.J. van Aalst; Soest 18.00 uur ds. H. van der Heiden; Spijkenisse 10.00 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur ds. G.J. Baan; Sprang-Capelle 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Stolwijk 19.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. H. van der Heiden; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. B.J. van Boven; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. G. van Manen; Utrecht 13.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Laar; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Westzaan 10.00 uur (H.A.) ds. G. Heijkamp en 19.00 uur stud. P.C. Vlot; Wierden 15.00 uur ds. D. de Wit; Woerden 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 9.30 en 18.00 uur ds. M. Karens; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. W. Visscher; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. M.H. Schot; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. C.A. van Dieren.

DINSDAG 25 DECEMBER 2018 (1e KERSTDAG)

Aagtekerke 9.30 en 14.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalst 14.30 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Barendrecht 10.00 uur ds. W. Silfhout en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 10.00 uur ds. H. Paul; Bodegraven 10.00 uur ds. J. Driessen; Borssele 9.30 en 14.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 16.15 uur ds. A.T. Huijser; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Delft: zie Zoetermeer; Den Haag-Scheveningen 9.30 uur ds. W. Harinck; Deventer 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Dordrecht 14.30 uur ds. C. Sonneveld; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuzen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenpolder 9.30 en 15.30 uur ds. M. Karens; 's-Gravenzande 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Groningen 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M.H. Schot; Hilversum 16.00 uur ds. J.B. Huisman; Hoedekenskerke 10.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Hoogeveen 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Hoogvliet 19.00 uur ds. M.H. Schot; Houten 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 19.15 uur ds. C. van Ruitenburg; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 16.30 uur ds. D. de Wit; Kapelle-Biezeling 10.00 uur ds. C. Harinck en 16.30 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 17.00 uur ds. M. Blok; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Kruijningen 16.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Leerdam 18.00 uur ds. W. Silfhout; Lelystad 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Meeuwen 15.30 uur ds. H.J. Agteresch; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.30 en 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 en 16.00 uur ds. C.J. Meeuse; Moerkapelle 19.00 uur ds. G.J. Baan; Naaldwijk 18.30 uur

stud. P.C. Vlot; Nieuw-Beijerland 9.30 uur ds. B. van der Heiden; Nieuwdorp 9.30 en 14.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwe-Tonge 15.30 uur ds. G. Pater; Nijkerk 18.30 uur ds. A. Schot; Nisse 16.30 uur ds. A.J. de Waard; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 14.30 uur ds. J. van Rijswijk; Oosterend 16.30 uur ds. A. Vermeij; Oostkapelle 17.00 uur ds. S. Maljaars; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Poederoijen 14.30 uur ds. F. Mulder; Poortugaal 9.30 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Puttershoek 19.00 uur ds. L. Blok; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Rijssen-Noord 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 15.30 uur ds. A. Schreuder; Rijssen-Zuid 9.30 en 15.30 uur ds. S.W. Janse; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 10.00 en 15.30 uur stud. P.C. Vlot; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 en 14.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Sliedrecht 11.30 en 18.30 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.00 uur ds. W. Visscher; Sprang-Capelle 15.30 uur ds. P. Mulder; Stolwijk 19.00 uur ds. A. Verschuure; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Tholen 10.00 en 16.00 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 15.00 uur ds. J. van Laar; Utrecht 13.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 17.00 uur ds. A.P. Baaijens; Waarde 14.30 uur ds. C. Harinck; Waardenburg 9.00 uur ds. A.T. Huijser; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 9.30 en 14.00 uur ds. J. de Kok; Wierden 14.30 uur ds. E.J. Boudewijn; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Yerseke 10.00 en 16.00 uur (H.D.) ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

WOENSDAG 26 DECEMBER 2018 (2e KERSTDAG)

Aagtekerke 9.30 uur ds. A.P. Baaijens; Alblasserdam 9.30 uur ds. W.J. Karels; Barneveld-Centrum 9.30 uur (H.D.) ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 uur ds. J. van Laar; De Valk-Wekrom 9.30 uur ds. B.J. van Boven; Dinteloord 10.00 uur ds. D. de Wit; Dirksland 10.00 uur ds. K. Boeder; Elspeet 10.00 uur ds. G. van Manen; Ermelo 9.30 uur ds. J.B. Huisman; Genemuiden 9.30 uur ds. C. Hogchem; Hardinxveld-Giessendam 9.30 uur ds. C. Sonneveld; Hilversum 10.00 uur ds. B. van der Heiden; Kampen 9.30 uur ds. D.W. Tuinier; Klaaswaal 9.30 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 uur ds. G.

Beens; Krimpen a/d IJssel 9.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Kruijningen 9.30 uur ds. A.T. Huijser; Lisse 10.00 uur ds. G.J.N. Moens; Meliskerke 9.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. A.J. de Waard; Naaldwijk 9.30 uur ds. P. Mulder; Nijkerk 9.30 uur ds. J. Schipper; Nunspeet 9.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 9.30 uur ds. M. Karens; Opheusden 10.00 uur ds. W. Mouw; Ouddorp 9.30 uur ds. G. Pater; Poortvliet 11.00 uur ds. C.J. Meeuse; Rheden 10.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 uur ds. C. van Krimpen; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. G.J. Baan; Rijssen-Noord 9.30 ds. C.A. van Dieren; Rijssen-Zuid 9.30 uur ds. S.W. Janse; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. W. Silfhout; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. G. Hoogerland; Scherpenisse 9.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 11.30 uur ds. E.J. Boudewijn; Sint Annaland 9.00 uur ds. C.J. Meeuse; Sint Philipsland 9.30 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Terneuzen 10.00 uur ds. J.B. Zippro; Tholen 10.00 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 9.00 uur stud. P.C. Vlot; Veenendaal 9.30 uur ds. B. Labee; Waardenburg 11.00 uur stud. P.C. Vlot; Wageningen 10.00 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 9.30 uur ds. H.J. Agteresch; Zeist 10.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwolle 11.00 uur ds. A. Schot.

VRIJDAG 28 DECEMBER 2018

Urk 16.00 uur (huw.bev.) ds. C. Hogchem.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN DINSDAG 25 DECEMBER 2018 (1e KERSTDAG)

Alkmaar (Willem Buytewechstraat

2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 13.00 uur (Kerstfeest met de kinderen) evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur evang. H.J. van den Boogaart.

WOENSDAG 26 DECEMBER 2018 (2e KERSTDAG)

Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 10.30 uur evang. S. de Visser; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur (Kerstfeest met de kinderen) evang. H.J. van den Boogaart.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 23 DECEMBER 2018

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

Wij wensen u allen van harte de onmisbare zegen van de HEERE toe voor 2019 A.D.

'Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht Uwv aanschijns, o HEERE' (Psalm 4:7).

Fam. ds. M. Karens-Vaane, Middelburg

Wij wensen familie, vrienden en bekenden gezegende kerstdagen toe en Gods onmisbare zegen voor het nieuwe jaar.

J. Honkoop
J. Honkoop-Dijkhuizen
's-Gravenhage

Kootwijkerbroek: te huur, per 1 febr. 2019, woonruimte in het buitengebied, voor een jong stel. Tel. 0612929880.

Met dank voor alle goede wensen, door mij ontvangen, wens ik wederkerig mijn familie, vrienden en bekenden van harte de zegen van de Heere voor de a.s. Kerstdagen en het nieuwe jaar 2019 toe.

ds. H. Paul, Moerkapelle

Familie, vrienden en bekenden, Gezegende kerstdagen en 's Heeren onmisbare zegen voor DV het nieuwe jaar toegewenst.

G. van Gulp-Witte
Havenweg 31, 4455 AM Nieuwdorp

De GEZELLIGHEID van de camping, de privacy van een landhuis, de luxe van thuis, Bergzicht, 8 pers.
www.zalmenhuis.nl, 06-51781723.

HELPT U MEE DE WAARHEID TERUG TE BRENGEN IN DUITSLAND?

Wij weten de weg om uw gaven daar goed te besteden!

Zie onze website www.svvhed.org voor informatie.

Voor giften NL35 ABNA 0548 9879 20.

Wil jij werken als
specialist in
christelijke ggz?

(basis)psycholoog

16-32 uur, Goes VZ

GZ-psycholoog

16 uur, Goes VZ

www.werkenbijeleos.nl

ORGELBOUW ADVIES COMMISSIE

een betrouwbare partner!

- NIEUWBOUW
- RESTAURATIE
- OVERPLAATSING
- ONDERHOUD

ook voor
akoestische
vraagstukken

Voor meer informatie:

Dhr. H. den Hollander

T (010) 435 44 35

E h.den.hollander@kliksafe.nl

VERENIGING ORGANISTEN GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Oudejaars-Samenzangavond RHENEN – CUNERAKERK

D.V. zaterdag 29 december

19.30 uur / Toegang vrij!

m.m.v. Betuwse Bovenstemgroep

Organist: Pieter Heykoop

Leiding: ds. W. Mouw

(kerk verwarmd!)

www.derooboeken.nl
Vanaf NU al uw bestellingen
GRATIS verzonden (binnen Ned.)

Bijna net als thuis...

Nog plaats voor 1 cliënt

Ons gezinshuis in Lieren (bij Apeldoorn) is een kleinschalige woonvorm waar kinderen en jongvolwassenen opgenomen worden in het gezin van de gezinshuisouders. Deze vorm van wonen biedt kleinschaligheid met de gezinshuisouders als vaste begeleiders.

De gezinshuisouders:

- dragen zorg voor een harmonische en gestructureerde omgeving;
- hebben oog voor de cliënt en wat hij/zij nodig heeft;
- zijn vast aanspreekpunt voor de ouders.

We zoeken een medebewoner die:

- een licht tot matige verstandelijke beperking heeft;
- kind (ZZP VG 3-6) tot jong volwassene (ZZP VG 3-5) is;
- niet rolstoelafhankelijk is;
- baat heeft bij het wonen in een gezinshuis.

Meer informatie vindt u op www.siloah.nl/zorgaanbod/gezinshuis. U kunt ook rechtstreeks contact opnemen met cliëntadviseur Martha Bosschaart via 088-2754500.

Help Enock aan eten en Bijbels onderwijs!

Enock uit Malawi is zes jaar. Zijn ouders zijn overleden aan HIV/aids. Een oudtante zorgde voor Enock, zijn zusje en twee broertjes. Maar zij is erg ziek geworden. Stichting Stéphanos helpt kinderen als Enock met voedsel, kleding, medische zorg en (Bijbels) onderwijs.

voor
€15,00
geeft u al
3 kinderbijbels!

Maak uw bijdrage over op

IBAN NL74 RABO 0335 3074 50

t.n.v. Stichting Stéphanos of doneer online!

Stéphanos
www.stephanos.nl

De kerkenraad en de evangelisatie-commissie van de Gereformeerde Gemeente van Amersfoort, zijn op zoek naar een

VELDWERKER EVANGELISATIE

met een verlangen om Gods Woord te delen in de stad Amersfoort, flexibele instelling en sociale, coöperatieve en communicatieve vaardigheden.

MEER INFORMATIE?

gergemamersfoort.nl/vacature

Evangelisatie staat nooit stil!

Weer is een jaar bijna voorbij, waarin wij elke dag met Gods Woord mochten leven. Miljoenen Nederlanders hebben geen Bijbel. Door het evangelisatiewerk proberen we deze mensen te bereiken. Als (doop)lid van de Gereformeerde Gemeenten draagt u toch ook een steentje bij?

Meer info? evgg.nl/steunen

Word in december donateur voor € 2,50 per maand en ontvang 'Op de leerschool van het gebed', 52 meditaties van ds. J. Mijnders!

EVANGELISATIE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

LANDELIJKE ISRAËLDAG

D.V. VRIJDAG 28 DECEMBER 2018
VAN 10.00 - 15.15 UUR
VANAF 9.15 UUR INLOOP MET KOFFIE

Ger. Gem. Tricht-Geldermalsen
(Laan van Leeuwenstein 10, Geldermalsen)

KINDER-PROGRAMMA

- Boeiende presentatie
  - Knutselen
- Opgeven via website

D A G P R O G R A M M A

Ochtend (10.00-12.00 uur):

- Interview met ouderling Hilton ben Shimon en diaken Ary ben Dayan uit Nazareth
- Overhandiging eerste exemplaren nieuwe uitgave 'Jeruzalem is wel gebouwd'
- Ds. W. Silfhout geeft een update over de studie van dhr. M.L. Dekker en de gemeente te Nazareth

Pauze (12.15-13.30 uur):

- Koffie, thee en soep gratis
- Verschillende soorten broodjes te koop
- Verkoopstands met (Israël)kaarten, boeken en Israëlproducten

Middag (13.30-15.15 uur):

- Bijdrage ds. D. de Wit en ds. I.L. Zöld over ontwikkelingen in Budapest
- Verhaal uit het Joodse leven

Spaarbusjes

kunnen tijdens de inloop
geleegd worden
in de hal van de kerk.

De opbrengst is bestemd voor de
Messiasbelijdende Makor HaTikvah
School in Jeruzalem

Een dag voor het hele gezin. Hartelijk welkom!

Informatie over bereikbaarheid en kindercrèche kunt u vinden op onze website!

Meer informatie: www.israeldag.nl - T 0348-489929

DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL
UITGAANDE VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Wallenburg
Jongerenhuis Ederveen

Voor het, DV in 2019, te bouwen jongerenhuis, bedoeld voor 18-25 jarigen op weg naar zelfstandigheid, zoeken wij een

Beheerdersechtpaar

dat in de aanloopfase meedenkt en meewerkt

Voor meer informatie en reactie ga naar:
www.jongerenhuisederveen.nl

Reformatische Psychologenpraktijk Nederland

Reformatische Psychologenpraktijk Nederland biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding en psychologisch onderzoek aan volwassenen, jongeren en kinderen met psychosociale en psychologische vragen en problemen.

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasterdam
078 - 69 32 808 of info@rpnederland.nl
Bezoek onze website voor meer informatie, de tarieven en aanmelding.
www.rpnederland.nl

Identiteitsbewust • Persoonlijk • Vertrouwelijk • Doelgericht

Kees van Asselt
begrafenisondernemer

Oor een waardige en stijlvolle verzorging met aandacht voor persoonlijke wensen.

Vraag **GRATIS** ons 'laatste wensen' boekje aan.

Woudenberg e.o. m. 06 15 45 11 30 i. www.kvanasselt.nl

Mediation of bemiddeling nodig?

Bel 030 - 760 10 00 of mail mr.pjdenboef@jdb-advocaten.nl

Janssens ■ Den Boef
advocaten

STEUN ONS! Vanuit Bijbels perspectief strijden we samen tegen armoede.

> HULPAANETHIOPIE.NL

op goede basis samen groeien

We zoeken (op korte termijn) **enthousiaste en gedreven**

- onderwijsassistenten
- invalleerkrachten
- groepsleerkrachten

(DV schooljaar 2019-2020)

Kijk voor meer informatie op onze website
www.dewittenbergschool.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
P.H. VAN DER LEER
Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer

T 0318 - 526641 E info@phvanderleer.nl
M 06 - 46376232 W www.phvanderleer.nl

Waarom Paul Roescher?
Wij geven u twaalf redenen! **6**

Dé expert van budget tot maatwerk!

Schuifdeurkast 200 x 215 x 65 cm (bxhxd).
Normaal 1100,-

Kraakprijs! 399,-

PAUL ROESCHER
KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD

Totaal 17.500 m2 in Rijssen en Apeldoorn
Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

KIEZEN IS EEN KUNST!!! Wij helpen u graag de juiste vloerkeuze te maken.

Maak een vrijblijvende afspraak:
06-19557166 of info@devloerenkoning.nl
DE VLOERENKONING service aan huis!

In de winter naar de Veluwe?

Te huur: onze nieuwe Bed & Breakfast tussen Garderen en Putten. Ga naar www.dewekpot.nl of bel voor info 0577461136 / 0623577271

HUDSON TAYLOR
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

China sluit zich!

Handen vouwen, toerusting bieden en steun geven.

Maak uw gift over op
NL56 RABO 0347 3760 29
t.n.v. Hudson Taylor/SBHC
te Dordrecht.

Of doneer via: www.hudsonstaylor.nl

Voordelig met het hele gezin in eigen sfeer naar zon, water en bergen? Vanaf € 495,- per week staat uw **stacaravan in Oostenrijk** klaar. Nederlandstalige kerkdiensten en animatieteam voor jong en oud. Info: www.es-vakanties.nl of bel: 055 3030083.

ZWITSERL. hele jaar T.H. 2. vak.won.

in Aechi bij Reichenb. Bern. Oberl. 1 voor 2-3. pers. + baby en 1 voor 2-12 pers., v.a.g.v. Voor inl. 0548-514584 of zie WWW.WEBKLIK.NL/LUGINBUHL

ISRAËLREIS

D.V. 29 APRIL T/M 9 MEI 2019
(11 REISDAGEN)

Bezoek aan Jeruzalem (o.a. graftuin, Olijfberg, tunnel van Hizkia, Klaagmuur, holocaustmuseum Yad Vashem), **Massada de Dode Zee, Nazareth Village, Meer van Galilea, Golanhoogte, Caesara Filippi, Safed, Caesarea en Jaffa.**

Ontmoeting met ds. Zadok in Kanot.

Diensten op zondag: ds. W. Silfhout. Reisleiding: Bram ter Harmsel.

Prijs: € 1985,- p.p.

Info/aanmelding: dep-israel.nl/reizen
T 0348-489929

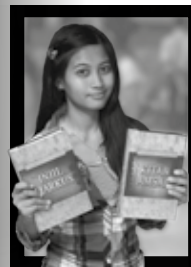

LEIDEN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

STICHTING VRIENDEN VAN

de Matthew Henry

"Verstaat gij ook hetgeen gij leest?"

U kent de Matthew Henry als eenvoudig en pastoraal getoonzet. Help mee de rijke inhoud van deze Bijbelverklaring ook voor de miljoenen christenen in Indonesië toegankelijk te maken, in hun eigen taal.

Steun het vertaalproject met uw gift!
IBAN NL68 RABO 0143 0706 30 ANBI

info@vriendenvandemathewhenry.nl
www.vriendenvandemathewhenry.nl

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteurs: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J.J. Verhage

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E gjvanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-513597
E b.labee@kliksafe.nl

Meditaties

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten

J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk
T 0180-420865, F 0180-423583
E jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,00 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober) voor het buitenland*: € 150,00 per jaar *afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Een Reine uit een onreine

Wij lezen pas in het Bijbelboek Job 'Wie zal een reine geven uit den onreine? Niet één'. Wilt u over deze tekst schrijven, liefst rond de Kerstdagen? Met de geboorte van de Zaligmaker is er toch één uitzondering?

Job

Met grote beslistheid en ongetwijfeld ook met een bevend hart, heeft Job de vraag gesteld: 'Wie zal een reine geven uit den onreine?' (14:4a). Het is nog maar zo kort geleden dat hij zijn tien kinderen keer op keer de Heere in zijn gebeden voorlegde. Nadat ze samen waren geweest voor een maaltijd, stond vader Job 's morgens vroeg op, riep ze bij elkaar en bracht dan tien brandoffers. En terwijl alles verteerde en de offervlam brandde, ging hij in gebed. Het zal geleefd hebben in zijn ziel, dat onreinen verteerd moesten worden, net als de offerdieren. Hij kende zichzelf en zijn kinderen zo goed. 'Want Job zeide: Misschien hebben mijn kinderen gezondigd en God in hun hart gezegend' (Job 1:5m). Voor alle tien zijn kinderen is het op één dag eeuwigheid geworden... En zelf zit hij - als deze vraag gesteld wordt - op de ashoop, omringd door drie vrienden, die een beschuldigende vinger uitsteken naar Job. 'Wie zal een reine geven uit den onreine?', horen we Job vragen. Er staan bij dit tekstgedeelte vijf verwijzingen naar andere plaatsen in de Heilige Schrift. Graag noemen we ze: 'En Adam leefde honderd en dertig jaar en gewon een zoon naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld, en noemde zijn naam Seth' (Gen. 5:3). Uit Ps. 51 (vs 7) Davids woord: 'Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde

heeft mij mijn moeder ontvangen.' Het woord van Jezus (Joh. 3:6) tot Nicodémus sluit hierop aan: 'Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees; en hetgeen uit den Geest geboren is, dat is geest'. Paulus schrijft: 'Daarom, gelijk door één mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen doorgedaan is, in welchen allen gezondigd hebben' (Rom. 5:12). Als laatste verwijzing vinden we van dezelfde apostel: 'Onder dewelke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende den wil des vleses en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen' (Ef. 2:3). Ook al mag Job getuigen, dat hij niet schuldig staat aan buitengewone, grote zonden, hij weet dat de erfzonde heerst over het ganse menselijke geslacht. Daarom zijn antwoord: 'Niet één'. Duidelijker als de kanttekening (5) kan ik het niet uitleggen: 'Dat is, niemand kan een mens bekomen die zuiver is en zonder zonde, naar den gemenen loop der natuur uit een zondig mens geboren zijnde. Zo bekent hij dat hij mede onrein en zondig was, wensende dat God hem niet minder dan andere boetvaardige zondaren genadig wilde wezen, en hem niet meer dan anderen straffen.'

Jezus

Toch is het Job bekend, dat er Eén op de wereld zal komen, van Wie gezegd kan worden dat Hij geheel rein is. Lezer(es), leerde u/jij als een onreine in eigen doorleving, hongeren en dorsten naar de Reine? We komen dan niet terecht bij een mens van beneden, een reine met een kleine letter. Maar bij Hem, Die als enige Reine - met een hoofdletter - uit een onreine geboren is. Dan gaat het om het heilgeheim, waarvan de Heidelberger in zondag 14, antwoord 35 gewaagt: 'Dat de eeuwige Zone Gods, Die waarachtig en eeuwig God is en blijft, ware menselijke natuur, uit het vlees en bloed der maagd Maria, door de werking des Heiligen Geestes, aangenomen heeft, opdat Hij ook het ware Zaad Davids zij, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.' Kent u/ken jij het nut van Zijn heilige ontvangenis en geboorte? 'Dat Hij onze Middelaar is, en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt.'

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt - zo mogelijk - altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.